

Terhi Kero

PIENYRITTÄJÄN
VEROTUS
Suomen Kengityssepät ry

Opinnäytetyö
Liiketalouden koulutusohjelma

Joulukuu 2013

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Opinnäytetyön päivämäärä 9.12.2013	
Tekijä(t) Terhi Kero		Koulutusohjelma ja suuntautuminen Liiketalouden koulutusohjelma	
Nimeke Pienyrittäjän verotus: case Suomen Kengityssepät ry			
Tiivistelmä <p>Toimintaansa aloittavan yrittäjän on huomioitava monia asioita yritystä perustaessaan. Verotukseen liittyvät seikat ovat yksi olennainen osa yritystoimintaa. Opinnäytetyöni tavoitteena on antaa yrittäjille tietoa, sekä lisätä heidän osaamistaan verotukseen ja yrityksen perustamiseen liittyen. Tutkimusongelmaksi muodostui se, mitä asioita pienyrittäjän verotukseen ja kirjanpitoon liittyy, ja voidaanko näiden asioiden koulutuksella lisätä tietoa ja osaamista.</p> <p>Toimeksiantajana työlleni oli Suomen Kengityssepät ry, yhdistys, jonka jäsenistö koostuu pääasiassa ammatinharjoittajina toimivista kengityssepistä, ja joka toimii Suomessa kengitysseppien edunvalvojana. Omien havaintojen lisäksi sain apua koulutusaineiston sisällön määrittelyyn haastattelemalla toimeksiantajan edustajana yhdistyksen puheenjohtajaa.</p> <p>Työni viitekehys koostuu pienyrittäjän toiminnan aloittamisesta sekä verotuksesta, niin arvonnäkökulman kuin tuloverotuksenkin osalta. Kyseessä on kehittämistyö, joka rakentuu koulutuspäivästä ja sen sisältämästä aineistosta, sekä koulutuksen jälkeen tehdystä palautekyselystä, jolla pyrin saamaan vastauksia siihen, onko koulutuksella merkitystä tiedon lisääjänä. Koulutustilaisuuksia oli kaksi ja koulutuksiin osallistui yhteensä 28 henkilöä, jotka kaikki myös vastasivat kyselyyn.</p> <p>Tulosten perusteella on nähtävissä, että verotukseen liittyvien asioiden hoitaminen koetaan yleensä melko helpoksi, tosin kohderyhmällä oli lähes poikkeuksetta apunaan kirjanpitäjä. Koulutuspäivä koettiin hyödylliseksi ja informatiiviseksi. Yhdistyksen kanssa yhteistyö mahdollisesti tulee jatkumaan samantyyppisten koulutustilaisuuksien järjestämisellä tulevaisuudessakin.</p>			
Asiasanat (avainsanat) Verotus, kirjanpito, yrittäjä, koulutus, kengitysseppä			
Sivumäärä 51 s. + liitteet 14 s.		Kieli Suomi	
URN			
Huomautus (huomautukset liitteistä)			
Ohjaavan opettajan nimi Terttu Liimatainen		Opinnäytetyön toimeksiantaja Suomen Kengityssepät ry	

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 9 Dec 2013	
Author(s) Terhi Kero		Degree programme and option Business Management	
Name of the bachelor's thesis Taxation of small businesses: case Suomen Kengityssepät ry			
Abstract <p>An entrepreneur must take into account various issues when starting up a business. Issues related to taxation are an essential part of the business. The aim of my bachelor's thesis was to provide entrepreneurs more information and improve their skills relating to taxation and also when starting up a business. The research question was, what details related to small business accounting and taxation and if education could provide more skills and information for entrepreneurs.</p> <p>This thesis was assigned by an organization called Suomen Kengityssepät ry and its members included farriers operating as entrepreneurs. The organization also acted as a trustee for Finnish farriers. In addition to my own observations, I interviewed the chairman of the organization to receive assistance for the training material.</p> <p>The framework of my thesis consisted of starting up a small business and taxation, both value added taxation and income taxation. It was a development work which consisted of a training event and the related material, as well as a feedback questionnaire which was used after the event. The aim of the questionnaire was to survey the importance of the training in receiving information. There were two training events and altogether 28 people participated in the events and all participants also answered my questionnaire.</p> <p>The answers to the questionnaire showed that addressing issues related to taxation was often found simple. However, the target group nearly always received assistance from an accountant. The training event was found useful and informative. Cooperation with the organization may possibly continue by organizing similar events in the future.</p>			
Subject headings, (keywords) Taxation, accounting, entrepreneur, education, farrier			
Pages 51 p. + app. 14 p.	Language Finnish	URN	
Remarks, notes on appendices			
Tutor Terttu Liimatainen		Bachelor's thesis assigned by Suomen Kengityssepät ry	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	PIENYRITTÄJÄN TOIMINNAN ALOITTAMINEN	2
2.1	Yrityksen perustamisen vaiheet – Perustamisilmoitus	3
2.2	Yrityksen perustamisen vaiheet – Kirjanpito	7
3	PIENYRITTÄJÄN VEROTUS	8
3.1	Yleistä verotettavan tulon laskemisesta.....	9
3.2	Verotukselliset seikat tuloverotuksessa	12
3.3	Verotukselliset seikat arvonlisäverotuksessa.....	13
4	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS.....	17
4.1	Osaamisen kehittäminen.....	17
4.2	Tiedonhankinta	18
4.2.1	Haastattelu.....	19
4.2.2	Koulutuksen palaute.....	20
5	PIENYRITTÄJÄN TALOUS- JA VEROASIOIDEN KEHITTÄMINEN	21
5.1	Toimeksiantajan esittely – Suomen Kengityssepät ry	21
5.2	Koulutuksella osaamista	22
5.3	Koulutuksen toteutus	25
5.4	Koulutuksen palautteen tulokset.....	30
6	KEHITTÄMISTYÖN JA TULOSTEN POHDINTAA.....	39
6.1	Koulutuksen arviointia.....	39
6.2	Koulutuksen tarve tulevaisuudessa – Miten tästä eteenpäin.....	43
6.3	Luotettavuuden arviointia	44
7	LOPUKSI.....	45
	LÄHTEET	48
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Yritystoimintaa aloittelevan on tiedettävä ja selvitettävä monenlaisia asioita ennen yritystoiminnan liikkeelle laittamista. Ideaa yrityksen perustamisesta pohditaan ja pyöritellään useinkin pitkään ennen kuin päädytään perustamaan yritystä. Yritysmuodon valinta on ensimmäisiä asioita yritysidean keksimisen jälkeen mitä tulevan yrittäjän täytyy pohtia. Yritysmuodon valintaan vaikuttaa se, aiotaanko yritystoimintaa harjoittaa yksin vai onko mukaan lähdössä yhtiökumppaneita.

Yrityksen perustamista ja siihen liittyviä asioita yritystoiminnasta kiinnostunut voi opiskella erilaisilla kursseilla, ja esimerkiksi Uusyrityskeskusten ja TE-keskusten järjestämissä koulutuksissa. Koulutusten pituudet voivat vaihdella muutamista päivistä kuukausiin, riippuen järjestävästä tahosta ja koulutuksen sisällöstä. Näissä tilaisuuksissa paneudutaan yrityksen perustamisen kokonaisuuteen ja luodaan uudelle yrittäjälle kuva siitä, mitä yritysmaailma pitää sisällään.

Verotus on yksi merkittävä osa-alue yritystoiminnan elinkaareissa, ja siksi olisikin erittäin tärkeää uudelle yrittäjälle saada oikeanlaatuista tietoa verotukseen liittyen jo heti yrityksen alkuajoista lähtien. Verotuksen ymmärtäminen ei toki ole huono asia jo pidempään yritystoimintaa harjoittaneellekaan yrittäjälle. Kiinnostus omaan yritystoimintaan myös kirjanpidon ja verotuksen osalta on tervettä kiinnostusta omaan tulonmuodostukseen ja taloudelliseen menestymiseen yritysmaailmassa.

Työssäni yritysverotuksen parissa olen vuosien mittaan kohdannut erilaisia yrittäjiä, joista osa on hyvinkin perillä omista veroasioistaan, mutta valitettavan paljon on myös heitä, joille verotus on jäänyt etäiseksi ja vaikeaksi asiaksi. Tähän haluaisin tuoda omalta osaltani muutosta. Tämän takia päätin tehdä opinnäytetyöni verotukseen liittyen, ja kohdistaa sen vielä yksityisille elinkeinonharjoittajille eli pienyrittäjille, jotka monesti harjoittavat ammattiaan kohdistuen siihen kaiken energiansa, jolloin kirjanpito- sekä verotusasiat saattavat jäädä taka-alalle.

Minkälaisia asioita kirjanpidon ja verotuksen alueilta yrittäjien sitten tulisi tietää ja osata ottaa huomioon niin yritystoimintaa aloitettaessa kuin jo yrittäjänä pidempään toimineena? Entä miten tätä tietoa heille saataisiin ja voidaanko osaamista lisätä koulutuksen kautta? Näihin kysymyksiin lähdin tässä työssäni hakemaan vastauksia.

Toimeksiantajaksi tälle opinnäytetyölleni sain yhdistyksen, joka haluaa tuoda myös taloushallinnon osaamista jäsenistölleen, joka pääasiassa harjoittaa ammattiaan käden- taitojen alalla, siinä useimmiten ollen varsin tavoiteltuja ja toivottuja henkilöitä, aina- kin hevostenomistajien keskuudessa. Suomen Kengitysseppät ry haluaa antaa jäsenis- tölleen mahdollisuuden saada tietoa verotuksesta, ja siksi tämä opinnäytetyö on koh- distettu kengityksen ammattilaisille lisäämään heidän taloushallinnon osaamistaan ja tietojaan.

Opinnäytetyöni koostuu pienyrittäjän yrityksen perustamiseen ja toimintaan liittyvistä asioista verotuksen kannalta katsottuna kuitenkin huomioiden kengitysseppien tarpeet. Tähän liittyen olen tehnyt koulutusmateriaalin PowerPoint-esityksen muodossa, joka löytyy liitteenä myös tästä opinnäytetyöraportista. Koulutuksia on järjestetty kaksi ja molemmista koulutuksista on osallistujilta saatu palaute, jonka tuloksia käsittelen myös tässä raportissa.

2 PIENYRITTÄJÄN TOIMINNAN ALOITTAMINEN

Liikkeen- tai ammatinharjoittaja eli yksityinen elinkeinonharjoittaja ei tarvitse toimin- tansa aloittamiseen erillistä lupaa tai sopimusta (Yrityksen perustaminen 2010). Luon- nollinen henkilö voi harjoittaa omissa nimissään elinkeinotoimintaa, ja tällöin häntä voidaan kutsua yksityiseksi elinkeinonharjoittajaksi. Terminä yksityinen elinkeinon- harjoittaja tarkoittaa samaa kuin yleisemmin käytössä olevat ammatinharjoittaja tai toiminimi. Usein kuulee puhuttavan ihan vaan yrittäjistä. Verotuksessa puhutaan useimmiten liikkeen- tai ammatinharjoittajasta.

Suomessa liikkeen- tai ammatinharjoittajana eli yksityisenä elinkeinonharjoittajana voi toimia henkilö, jolla on asuinpaikka Euroopan talousalueella (ETA). Myös alle 18- vuotias voi toimia liikkeen- tai ammatinharjoittajana. Tällöin tarvitaan yleensä huolta- jan (tai muun edunvalvojan) suostumus, ja tässä tilanteessa alaikäisen yrittäjän lisäksi perustamisilmoituksen allekirjoittaa tulevan yrittäjän lisäksi hänen huoltajansa. (Yri- tyksen perustaminen 2010.)

Yrittäjänä aloittavan tulee vielä ennen yritystoimintansa aloittamista pohtia sitä, täytyykö hänen aikomassaan liiketoiminnassa yrittäjyyden tunnusmerkit, vai onko hänen harjoittamaansa toimintaa pidettävä työsuhteeseen rinnastettavana. Yritystoiminnan harjoittajalla on oltava vastuu omasta työstään sekä työn laadusta, ja hän laskuttaa asiakkaitaan suoraan. Hän myös tarjoaa työsuoritteitaan julkisesti, eikä asiakasjoukkoa ole rajattu tai se on rajaamisesta huolimatta laaja. Yritystoiminnan tunnusmerkkeinä voidaan pitää myös investointeja, joita elinkeinonharjoittaja tekee toimintaansa varten. Yrittäjällä on siis oltava jonkinlainen taloudellinen riski, joka ei yleensä ole tyypillistä työsuhteelle. (Yrittäjyyden ja työsuhteen tunnusmerkkejä 2011.)

2.1 Yrityksen perustamisen vaiheet – Perustamisilmoitus

Liikkeen- tai ammatinharjoittajan tulee tehdä toimintansa aloittamisesta ilmoitus Verohallinnolle perustamisilmoituslomakkeella Y3. Perustamisilmoituslomakkeita saa Verohallinnon toimipaikoista ja maistraateista sekä internetistä ytj.fi-palvelusta. Perustamisilmoituksen täytettyään yritystoimintaa aloittava voi jättää hakemuksensa Verohallinnon toimipaikkaan tai maistraattiin. Lomakkeen voi myös lähettää optisesti käsiteltäväksi, jolloin se ohjautuu sähköisesti Patentti- ja rekisterihallitukseen rekisteröitäväksi. (Yrityksen perustaminen 2010).

Yleensä toiminnan aloittaminen ei siis vaadi erillistä lupaa, mutta mikäli liikkeen- tai ammatinharjoittaja harjoittaa luvanvaraista palvelua, kuten esim. taksiliikennettä, vaikuustoimintaa tai vaikkapa sähköurakointia, tulee hänen tehdä ilmoitus myös Patentti- ja rekisterihallituksen pitämään kaupparekisteriin. Rekisteröinti kaupparekisteriin on myös tehokkain tapa suojata yrityksen toiminimi. (Yksityisen elinkeinonharjoittajan perustamisilmoitus 2013.)

Perustamisilmoituksella liikkeen- tai ammatinharjoittaja hakee yritystoiminnalleen yritystunnuksen eli y-tunnuksen, sekä ilmoittautuu eri rekistereihin, joihin katsoo toimialansa ja toimintansa perusteella tarpeelliseksi yritystoimintansa ilmoittaa. Eri rekistereitä ovat Verohallinnon asiakasrekisteri, ennakkoperintärekisteri, työnantaja-rekisteri, kaupparekisteri sekä arvonlisäverovelvollisten rekisteri. (Yrityksen perustaminen 2010.)

Joskus voi olla myös tilanteita, että yritystoiminnan aloittaja on toiminut yrittäjänä jo aiemmin. Tällöin hänellä on jo olemassa y-tunnus, eikä uutta voida antaa. Aiemmin käytössä ollut y-tunnus voidaan ottaa uudelleen käyttöön aktivoimalla ne rekisteritiedot, jotka yritystoiminnan harjoittaja katsoo tarpeellisiksi. (Salin 2009, 10.)

Verohallinnon asiakasrekisteri

Verohallinnon asiakasrekisteriin merkitään kaikkien verovelvollisten tiedot, joita Verohallinto voi käyttää verotusta toimittaessaan. Asiakasrekisteriin merkitään yrityksen nimi ja osoite sekä yritystoiminnan harjoittaja. Kaupparekisteriin yrityksen tiedot merkitään, mikäli yrittäjä niin haluaa, tai hänen harjoittamansa toiminta on luvanvaraista. Kaupparekisteriin merkitseminen on maksullista (Yksityisen elinkeinonharjoittajan perustamisilmoitus 2013.)

Ennakkoperintärekisteri

Ennakkoperintärekisterin ylläpitäjänä toimii Verohallinto, joka merkitsee yritystoiminnan harjoittajat ennakkoperintärekisteriin heidän oman hakemuksensa perusteella. Ennakkoperintärekisteriin merkitseminen on merkki toimeksiantajille siitä, että yrittäjä huolehtii itse verojensa maksamisesta, eikä työsuorituksen tilaajalla näin ollen ole velvollisuutta suorittaa ennakonpidätystä yrittäjälle maksamastaan suorituksesta. Rekisteriin voi hakeutua myös pelkkää tavaran kauppaa harjoittavat elinkeinonharjoittajat. (Ennakkoperintärekisteri 2010.)

Hakija merkitään ennakkoperintärekisteriin joko hakemuksen saapumispäivästä tai hakemuksessa ilmoitetusta myöhemmästä ajankohdasta alkaen. Yritystoimintaa ei välttämättä tarvitse aloittaa ennen rekisteriin merkitsemistä, riittää kun toiminta todennäköisesti aloitetaan. Tällä halutaan antaa yritystoimintaa aloittavalle yrittäjälle mahdollisuus päästä ennakkoperintärekisteriin ennen yritystoiminnan aloittamista. Useinhan on niin, että aloittavan yrittäjän on vaikeaa saada toimeksiantoja ennen ennakkoperintärekisteriin merkitsemistä. (Ennakkoperintärekisteriin hakeutuminen 2010.)

Ennakkoperintärekisteriin kuulumisen ei ole pakollista, ja toisaalta on myös olemassa joitain tilanteita, jolloin yritystoiminnan aloittajaa ei voida merkitä ennakkoperintäre-

kisteriin. (Ennakkoperintärekisteri 2010.) Hakija voidaan jättää merkitsemättä rekisteriin, mikäli hänellä on verotusta koskevia laiminlyöntejä esimerkiksi aiemman yritystoiminnan ajoilta. Myös siinä tapauksessa, että hakijan voidaan olettaa aiempien laiminlyöntiensä vuoksi laiminlyöväen velvollisuutensa myös uutta yritystä perustaessaan, voidaan hänet jättää merkitsemättä ennakkoperintärekisteriin. Näissä tilanteissa aina kuullaan yritystoiminnan aloittajaa, ja annetaan mahdollisuus hoitaa asiat kuntoon. (Ennakkoperintärekisteriin merkitsemisen edellytykset ja rekisteristä poistamisen perusteet 2009.)

Tieto siitä, kuuluuko yrittäjä tai elinkeinonharjoittaja ennakkoperintärekisteriin on julkinen, samoin tieto ennakkoperintärekisterimerkinnän voimassaolosta (Ennakkoperintärekisterimerkinnän tarkistaminen 2013). Toimeksiantajalla on velvollisuus tarkistaa rekisterimerkinnän voimassaolo maksaessaan yrittäjän antamaa laskua. Mikäli elinkeinonharjoittajan rekisterimerkintä on kunnossa, toimeksiantajalla ei ole ennakonpidätysvelvollisuutta vaan hän voi maksaa yrittäjän antaman laskun sellaisenaan.

Ennakkoperintärekisterimerkinnät ovat voimassa kerrallaan aina vuoden ajan, ja yrittäjän tiedoissa näkyy, milloin rekisterimerkintä seuraavan kerran tarkistetaan. Rekisterimerkinnän tarkistus tapahtuu yleensä kaksi kertaa vuodessa verottajan toimesta, mutta rekisteristä voidaan poistaa yrittäjä myös muuna ajankohtana laiminlyöntien vuoksi. Ennakkoperintärekisterin voimassaolon voi tarkistaa internetissä olevasta maksuttomasta yritystietojärjestelmästä eli ytj.fi-palvelusta, joka on Patentti- ja rekisterihallituksen sekä Verohallinnon yhdessä ylläpitämä järjestelmä (Ennakkoperintärekisterimerkinnän tarkistaminen 2013).

Arvonlisäverovelvollisten rekisteri

Arvonlisäverovelvollisten rekisteriin on ilmoittauduttava, mikäli yritystoiminta on arvonlisäverollista ja tilikauden liikevaihto ylittää 8 500 euroa (Yrityksen perustaminen 2010). Jos arvioi tilikauden liikevaihdon jäävän alle tuon euromääräisen rajan, arvonlisäverovelvolliseksi rekisteröityminen ei ole pakollista, mutta halutessaan rekisteriin voi silloinkin hakeutua, mikäli yritystoimintaa harjoitetaan liiketoiminnan muodossa (Arvonlisäverotus 2013).

Pääsääntöisesti tavaroiden ja palveluiden myynti on arvonlisäverollista. Lainsäädännössä on mainittu joitakin toimintoja, joiden myynti ei ole arvonlisäverollista. Tällaisia toimintoja ovat muun muassa kiinteistöjen ja osakehuoneistojen myynti, terveyden- ja sairaanhoitopalvelut sekä sosiaalihoitopalvelut. Mikäli yritystoiminnan tarkoitus on myydä ainoastaan verotuksen ulkopuolisia tavaroita tai palveluita, ei toiminta ole arvonlisäverollista. (Aloittavan yrittäjän kysymyksiä arvonlisäverosta 2012.)

Arvonlisäverovelvollisten rekisteriin merkityn yrittäjän tulee ilmoittaa toimintansa arvonlisäverot Verohallinnolle hänelle määrätyn kohdekauden mukaisesti kausiveroilmoituksella. Arvonlisävero on oma-aloitteinen vero, joka tarkoittaa sitä, että verovelvollinen antaa oma-aloitteisesti arvonlisäveroilmoituksensa, ja maksaa tilitettävät verot itse verotililleen. (Verotili 2012.)

Työnantajarekisteri

Liikkeen- ja ammatinharjoittajan tulee ilmoittautua myös työnantajarekisteriin siinä tapauksessa, että hän aloittaa säännöllisen palkanmaksun. Säännöllisen työnantajan ilmoitus on tehtävä, mikäli kalenterivuoden aikana yrittäjä maksaa palkkaa vakituisesti vähintään kahdelle työntekijälle tai vaihtoehtoisesti kuudelle työntekijälle, joiden työsuhde ei kestä koko kalenterivuotta (Yritys työnantajana 2013).

Yritystoiminnan rekisteröinti

Yritystoiminnan voi yleensä aloittaa heti perustamisilmoituksen tekemisen jälkeen. Yritystoiminnan rekisteröinnin tapahduttua Verohallinto lähettää liikkeen- tai ammatinharjoittajalle rekisteröintipäätöksen. Päätös sisältää tietoa yrittäjän yritystunnuksesta sekä siitä, mihin eri rekistereihin yritystoiminta on merkitty. (Yrityksen perustaminen 2010.)

Yrittäjän vastuu

Liikkeen- tai ammatinharjoittaja harjoittaa elinkeinotoimintaa omissa nimissään. Tämä tarkoittaa sitä, että hän on henkilökohtaisesti vastuussa elinkeinotoiminnassa tekemistään sitoumuksista, ja vastaa niistä kaikella varallisuudellaan. Siten yritystoiminnan velat ovat samalla yrittäjän velkaa ja toisaalta taas yritystulo on yrittäjän tuloa.

Yksityisen elinkeinonharjoittajan ei myöskään tarvitse tehdä yritystoiminnastaan erityisiä yhtiöoikeudellisia asiakirjoja, joita ovat esimerkiksi yhtiösopimus tai yhtiöjärjestys. (Yrityksen perustaminen 2010.)

2.2 Yrityksen perustamisen vaiheet – Kirjanpito

Liikkeen- ja ammatinharjoittajan on pidettävä elinkeinotoiminnastaan kirjanpitoa. Kirjanpitovelvollisuus koskee kaikkia liikkeen- ja ammatinharjoittajia. (Kirjanpito, tilikausi ja verovuosi 2011.) Kirjanpitovelvollisuus tarkoittaa sitä, että tilikaudella pidetään juoksevaa kirjanpitoa ja tilikauden päätyttyä toimitetaan tilinpäätös (Salin 2009, 10). Kirjanpidolla on monia tehtäviä kuten esimerkiksi rahan lähteiden ja rahan erilaisten käyttötapojen seuraaminen, päätehtävän ollessa kuitenkin yrityksen tuloksen laskeminen (Linnakangas & Myrsky 2006, 50).

Kirjanpitoon merkitään ne liiketapahtumat, jotka liittyvät elinkeinotoimintaan. Kirjanpidon yhtenä tarkoituksena on pitää elinkeinotoiminnan ja yksityistalouden tapahtumat erillään. Kirjanpidosta säädetään kirjanpitolaissa sekä -asetuksessa, ja muun muassa Kirjanpilain 1 luku 4 § määrää kirjanpitovelvollisen noudattamaan hyvää kirjanpitotapaa. Hyvää kirjanpitotapaa ohjaavat lainsäädännön lisäksi myös Kirjanpilautakunnan antamat yleisohjeet, lausunnot ja poikkeusluvut (Salin 2009, 10).

Se, onko kyseessä liikkeen- vai ammatinharjoittaminen, on Kirjanpilautakunnan mukaan ratkaistava kulloisenkin tilanteen mukaan toiminnan yksilöllisten piirteiden perusteella. Juridisesti liikkeen- tai ammatinharjoittaja eivät eroa toisistaan, eikä yrittäjästä kummassakaan tapauksessa synny erillistä oikeushenkilöä. (Salin 2009, 11.) Lähinnä eroa on kirjanpidon pitämisessä, sillä liikkeenharjoittajan tulee aina pitää kahdenkertaista kirjanpitoa kun taas ammatinharjoittaja voi pitää yhdenkertaista kirjanpitoa (Kirjanpito, tilikausi ja verovuosi 2011).

Verotus perustuu luotettavaan kirjanpitoon, ja kirjanpidosta saadaan elinkeinotoiminnassa tarvittavia tietoja. Arvonlisäverovelvollinen maksaa elinkeinotoiminnan myyntitulojen perusteella arvonlisäveroa, ja tuloveroa elinkeinonharjoittaja maksaa elinkeinotoiminnan tuloksesta. Verottajan lisäksi monet muutkin viranomaiset käyttävät elinkeinonharjoittajan kirjanpidon tuottamaa tietoa päätöstensä tukena, esimerkiksi erilaisten tukien ja avustusten myöntäjät. Myös elinkeinonharjoittaja itse saa tärkeää

tietoa elinkeinotoimintansa taloudellisesta tilasta. (Kirjanpito, tilikausi ja verovuosi 2011.)

Kirjanpito perustuu kuitteihin ja tositteisiin, jotka kirjataan kirjanpitoon aikajärjestyksessä. Kirjanpitoon kirjattavien tositteiden tulee olla päivättyjä ja juoksevasti numeroituja. Kirjanpitomerkintöjen tulee olla selkeitä ja pysyviä. (Kirjanpito, tilikausi ja verovuosi 2011.) Kirjanpidon perusteella laaditaan tilinpäätös tilikauden päätyttyä. Tilinpäätöksessä on tiedot ja laskelmat tilikauden tuloksesta sekä varoista ja veloista.

Liikkeenharjoittajan on siis aina pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa, ammatinharjoittajan kirjanpito taas voi olla yhdenkertainen tai kahdenkertainen. Kahdenkertainen kirjanpito tarkoittaa sitä, että kaikki kirjanpidon tapahtumat kirjataan kahdelle eri tilille. Yhdenkertaisessa kirjanpidossa merkinnät tehdään vain yhdelle tilille. (Salin 2009, 12.) Mikäli elinkeinonharjoittaja on pitänyt kahdenkertaista kirjanpitoa, tulee hänen laatia tilinpäätös neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Yhdenkertaisen kirjanpidon tilinpäätös on laadittava kahden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisajankohdasta. (Kirjanpito, tilikausi ja verovuosi 2011.)

Kirjanpitoa koskevat asiakirjat tulee säilyttää vähintään 10 vuotta tilikauden päättymisestä. Säilytysvelvollisuus koskee myös tililuetteloa. (Salin 2009, 18.) Kirjanpitoa koskevia asiakirjoja ovat päiväkirja, pääkirja, tasekirja tase-erittelyineen sekä muut mahdolliset kirjanpitoa koskevat kirjat. Tilikauden tositteet, mahdollinen liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto, sekä muut mahdolliset liiketapahtumia varmentavat kirjanpitoaineistot on säilytettävä Suomessa vähintään kuusi vuotta tilikauden päättymisvuodesta lukien (Kirjanpito, tilikausi ja verovuosi 2011).

3 PIENYRITTÄJÄN VEROTUS

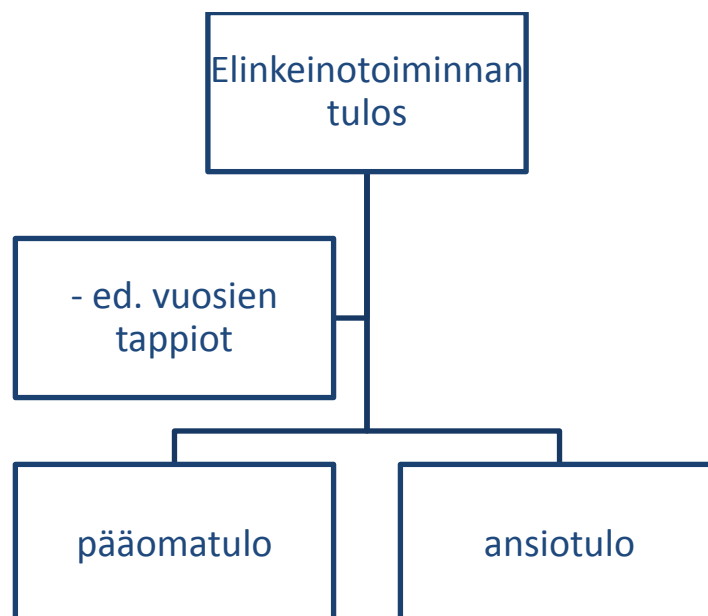
Verovelvollisuudesta säädetään tuloverolaissa, ja sen 1 luku 9 § määrittää yleisesti verovelvolliseksi verovuonna Suomessa asuneen henkilön täältä ja muualta saamastaan tulosta (Tuloverolaki 2012). Suomesta saatuna tulona pidetään tuloverolain mukaan liikkeestä tai ammatista saatua tuloa. Käsittelen tässä luvussa elinkeinotulon jakamista ansio- ja pääomatuloksi sekä yritystoiminnassa verotuksellisesti huomioon otettavia seikkoja niin tuloverotuksen kuin arvonlisäverotuksenkin osalta.

3.1 Yleistä verotettavan tulon laskemisesta

Yritystoiminnasta saatua tuloa verotetaan liikkeen- tai ammatinharjoittajan henkilökohtaisena tulona. Elinkeinotoiminnasta saatua tuloa ei voida kuitenkaan suoraan verottaa ansiotulona tai pääomatulona, vaan siihen liittyy lähes poikkeuksetta tekijöitä näistä molemmista tulolajeista. Tämän vuoksi joudutaan tekemään yritystulon jako ansio- ja pääomatulo-osuuteen. (Andersson & Linnakangas 2006, 170.)

Ansiotulojen osuutta verotetaan progressiivisen tuloveroasteikon mukaisesti valtionverotuksessa. Kunnallisverotuksen puolella veroa maksetaan kunkin asuinkunnan määräämän kunnallisveroprosentin mukaisesti. Lisäksi ansiotulosta maksetaan yleensä kirkollisveroa sekä sairausvakuutusmaksua. Yrittäjällä sairausvakuutuksen maksettava määrä perustuu YEL-vakuutuksen vahvistettuun työtuloon. (Salin 2009, 49.)

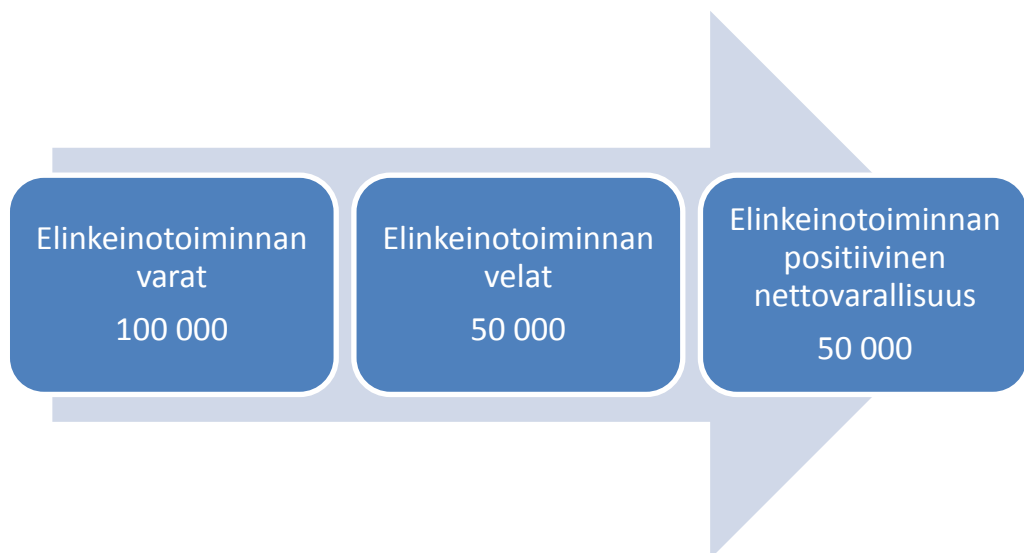
Yritystulon jakamista ansio- ja pääomatuloksi on havainnollistettu kuvassa 1. Tuloverolain 30 §:n mukaan elinkeinotoiminnan tulosta laskettaessa huomioidaan vähennyksenä aikaisempien vuosien mahdolliset tappiot. Tappioiden vähentämisen jälkeen yritystoiminnan tulos jaetaan ansio- ja pääomatuloksi.

KUVA 1. Yritystulon laskeminen ja jakaminen ansio- ja pääomatuloksi

Yritystulon jako ansio- ja pääomatuloon perustuu yrityksen nettovarallisuuteen. Nettovarallisuuden laskenta perustuu yleensä edellisen verovuoden tilinpäätöksen tietoihin, ja se tehdään veroilmoituksella. Poikkeuksena on aloittava yritys, jonka kohdalla yritystulon jako suoritetaan ensimmäisen verovuoden nettovarallisuuden perusteella. (Elinkeino toiminnan nettovarallisuus 2011.)

Yrityksen nettovarallisuuden laskenta on esitetty kuvassa 2, josta nähdään, että nettovarallisuus saadaan vähentämällä veronalaisista varoista yritystoimintaan liittyvät velat. Mikäli varojen määrä on velkoja suurempi, saadaan tulokseksi positiivinen nettovarallisuus. Elinkeino toiminnan velkojen ollessa varoja suuremmat, tuloksena on negatiivinen nettovarallisuus.

KUVA 2. Elinkeino toiminnan nettovarallisuuden laskenta

Varojen arvostaminen perustuu lakiin varojen arvostamisesta verotuksessa, jonka mukaan rahoitusomaisuus arvostetaan nimellisarvoonsa, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon. Vaihto-omaisuuden osalta arvostaminen tapahtuu hankintameno, kuitenkin mahdollisella epäkuranttiudella vähennettynä. Käyttöomaisuuden arvostaminen taas tapahtuu poistamattomaan hankintameno. (Tomperi 2011, 188.)

Elinkeino toiminnan velkojen arvostamisessa huomioidaan vain yritystoimintaan liittyvät velat. Velkojen osalta arvostus tapahtuu niiden nimellisarvoon (Andersson ym. 2009, 68). Yksityistalouden ja yrittäjän omia velkoja ei huomioida. Jos velkojen määrä on suurempi kuin elinkeino toiminnan varallisuus, nettovarallisuus on negatiivinen.

Tällöin yritystoiminnasta jäänyt tulo verotetaan kokonaisuudessaan elinkeinonharjoittajan ansiotulona. (Elinkeinotoiminnan nettovarallisuus 2011.)

Pääomatulo-osuuden laskemista varten huomioidaan vielä mahdollisten ennen verovuoden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen palkkojen osuudesta 30 prosenttia, joka lisätään varojen ja velkojen erotukseen (Andersson ym. 2009, 67). Näin saadaan pääomatulo-osuuden peruste, jonka pohjalta yritystoiminnan tulosta lähdetään jakamaan ansio- ja pääomatuloksi.

Kuvassa 3 on esitetty esimerkki pääomatulo-osuuden perusteen muodostumisesta. Olettaen, että nettovarallisuus olisi 50 000 ja palkkoja olisi maksettu yhteensä 10 000, joista huomioidaan 30 prosenttia, muodostuisi pääomatulo-osuuden laskentaperusteeksi 53 000. Tästä perusteesta lasketaan se osuus, joka tulee pääomatulo-osuutena verotettavaksi. Yleensä käytetään 20 prosentin tuottoa nettovarallisuudelle laskettuna. Tällöin esimerkin mukaisessa tilanteessa olisi pääomatulona verotettava osuus 20 prosenttia 53 000:sta eli 10 600. Mikäli yritystulo olisi esimerkiksi 40 000, niin pääomatulo-osuus olisi 10 600 ja ansiotulo-osuus 29 400.

KUVA 3. Pääomatulo-osuuden laskentaperusteen määrittäminen

Yritystulon jakaminen tehdään verotuksessa sen mukaan, mitä verovelvollinen on veroilmoituksellaan vaatinut. Mikäli elinkeinonharjoittaja haluaa poiketa yleisestä 20 prosentin laskentamallista, tulee hänen vaatia tätä elinkeinotoiminnan veroilmoituksellaan ennen kyseisen verovuoden päättymistä. Pääomatulo-osuus voi olla myös 10 prosenttia verovelvollisen niin vaatiessa. (Salin 2009, 49.) Verovelvollisen vaatimuksesta yritystulo voi olla myös kokonaan ansiotulona verotettavaa.

3.2 Verotukselliset seikat tuloverotuksessa

Tulon veronalaisuudesta on määrätty laissa elinkeinotulon verottamisesta, jonka 1. luvun 4 §:n mukaan veronalaista on kaikki elinkeinotoiminnasta rahana tai rahanarvoisena etuutena saatu tulo (Laki elinkeinotulon verottamisesta 2012). Liikkeen- tai ammatinharjoittajan veronalaista tuloa ovat tavaroiden tai palveluiden myynnistä saadut tulot, sekä mahdollisista käyttöomaisuuden myynnistä tai vuokrauksesta saadut tulot (Salin 2009, 41). Tulot kirjataan yrityksen kirjanpitoon tositteiden perusteella aikajärjestyksessä, kuten jo aiemmin mainitsin.

Liikkeen- tai ammatinharjoittaja ei voi maksaa palkkaa itselleen, eikä myöskään antaa luontoisetuja, maksaa verottomia kilometrikorvauksia tai päivärahoja samoilla perusteilla kuin palkansaajalle ne voidaan maksaa (Elinkeinoiminnan tuotot ja kulut 2012). Yrittäjän palkkaa voidaan ajatella olevan ne yksityisotot, joita hän voi elinkeinotoiminnastaan tehdä. Nämä yksityisotot ovat verotuksessa vähennyskeltottomia, mutta ne kertovat sen, millä yrittäjä on rahoittanut elämisensä.

Elinkeinoiminnan kuluina voi yrittäjä vähentää sellaiset menot ja menetykset, jotka ovat johtuneet tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä (Elinkeinoiminnan tuotot ja kulut 2012). Täysin aukotonta listaa vähennyskelpoisista tai vähennyskeltottomista menoista on mahdotonta esittää, enkä lähde tässä yhteydessä käymään yksityiskohtaisesti kaikkia kulumahdollisuuksia läpi. Lähtökohtaisesti menon vähennyskelpoisuus riippuu siitä, miten meno liittyy harjoitettuun tulonhankkimistoimintaan. Vähennyskelpoisuus voi siten olla myös sellaisilla menoilla, jotka eivät ole suoranaisesti johtaneet tulon kertymiseen, mutta ovat kuitenkin suoritettut todellisessa ja vakaassa tulonhankkimis- tai säilyttämistarkoituksessa (Linnakangas & Myrsky 2006, 127).

Yleensä vähennyskelpoisia ovat siis yrityksen toimintaan liittyvät menot. Tärkeimpiä yrityksen toimintaan kiinteästi liittyviä menoja ovat vaihto- ja käyttöomaisuuden hankintaan liittyvät menot. Joitakin muita vähennyskelpoisia kuluja joita tässä yhteydessä voisi mainita ovat esimerkiksi koulutukseen liittyvät menot kun elinkeinonharjoittaja osallistuu ammattitaitoaan ylläpitävään tai kehittävään koulutukseen. Varsinaiset peruskoulutukseen ja ammattiin valmistavaan koulutukseen liittyvät menot eivät ole vähennyskelpoisia. (Koulutusmenot henkilöverotuksessa 2011.)

Lisäksi vähennyskelpoisina kuluina voisi tässä yhteydessä mainita työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuneet kustannukset. Nämä kulut ovat vähennyskelpoisia elinkeinotoiminnan kuluina elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 7 §:n perusteella. Kustannukset voidaan vähentää silloin kun kulut ovat Kelan korvaaman työterveyshuollon piirissä. Verotuksessa voidaan vähentää ne työterveyshuollon kustannukset, joita Kela ei ole korvannut. Yrittäjän työterveyshuollon kustannuksia voidaan hyväksyä vähennettäväksi siltä osin, kuin ne ovat kohtuullisia suhteessa yrittäjän työpanokseen. Lisäksi vähentämisoikeuden perustana on yrittäjän työskentely yrityksessä. Muut kuin työterveyshuoltoon liittyvät sairaanhoidon kustannukset eivät ole verotuksessa vähennyskelpoisia. (Yrittäjän työterveyshuollosta aiheutuneiden kustannusten vähentäminen verotuksessa 2007.)

Lisäksi on olemassa joitakin menoja, joiden vähennyskelpoisuutta verotuksessa on rajattu joko kokonaan tai osittain, näitä ovat muun muassa edustuskulut, sekä erilaiset viivästysseuraamukset tai rangaistusmaksut kuten sakot. Mikäli elinkeinotoimintaan liittyvästä menosta on saanut vähentää arvonlisäveron, tuloverotuksessa vähennyskelpoista on arvonlisäverolla vähennetty määrä (Salin 2009, 63).

3.3 Verotukselliset seikat arvonlisäverotuksessa

Arvonlisävero on vero, jonka myyjä lisää myymänsä tavarahan tai palvelun hintaan. Myyjä perii ostajalta veron myynnin yhteydessä ja tilittää sen sitten valtiolle ilmoitusjaksonsa mukaisesti. Pääsääntöisesti arvonlisäverovelvollisia ovat kaikki, jotka harjoittavat liiketoiminnan muodossa tavaroiden tai palvelujen myyntiä, vuokrausta tai jotain muuta niihin rinnastettavaa toimintaa. (Arvonlisäverotus 2013.)

Arvonlisäverolaissa ei ole yleistä määritelmää sille, mitä liiketoiminnan muodossa toimiminen tarkoittaa, mutta käytännössä sitä pidetään ansiotarkoituksessa tapahtuvana, jatkuvana ja ulospäin suuntautuvana toimintana. Yritystoiminnan yksi tunnusmerkki on itsenäinen toiminta, johon liittyy tavanomainen yrittäjäriski. (Juanto & Linnakangas 2008, 23.)

Arvonlisävero on viime kädessä tarkoitettu jäävän kuluttajan maksettavaksi. Siksi sitä kutsutaan myös termillä kulutusvero. Arvonlisäverojärjestelmässä veron kertaantuminen on estetty siten, että arvonlisäverovelvollinen yritystoiminnan harjoittaja voi vä-

hentää verollista liiketoimintaansa varten hankkimiensa hyödykkeiden hankintahintaan sisältyvän arvonlisäveron. Näin toimien valtiolle tilitettävä vero lasketaan siten, että elinkeinonharjoittaja vähentää vähennyskelpoisiin ostoihin sisältyvän arvonlisäveron myymiensä tavaroiden tai palvelujen hintaan sisältyvästä myynnin arvonlisäverosta. (Arvonlisäverovelvollisen opas 2011, 1.)

Arvonlisäverollista toimintaa harjoittavan yrittäjän on ilmoitauduttava arvonlisäverovelvollisten rekisteriin (Arvonlisäverotus 2013). Arvonlisäverovelvollisuus ja siihen liittyvät velvollisuudet ja oikeudet syntyvät pääsääntöisesti harjoitetun elinkeinotoiminnan perusteella, eikä rekisteröinnillä ole verovelvollisuuden kannalta perustavaa merkitystä, se ainoastaan todentaa sen (Murtomäki 2010, 34).

Vähäinen toiminta

Vähäinen toiminta on jätetty arvonlisäverotuksen ulkopuolelle, ja tälle toiminnalle on määritetty raja. Arvonlisäverovelvollinen ei ole sellainen elinkeinotoiminnan harjoittaja, jonka tilikauden liikevaihto jää alle 8 500 euron. (Arvonlisäverottoman vähäisen toiminnan raja 8 500 euroa 2011.) Verovelvollisuuden alarajaan ei vaikuta yritystoiminnan aloittaminen kesken tilikauden. Mikäli elinkeinonharjoittaja haluaa, voi hän hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi vaikka hänen tilikauden liikevaihtonsa jäisi alle tuon 8 500 euron rajan. (Arvonlisäverotus 2013.)

On kuitenkin huomattava, että jos elinkeinonharjoittaja on arvioinut liikevaihdon jäävän alle arvonlisäverovelvollisuusrajan, mutta myynti ylittääkin sen, on yrittäjän suoritettava arvonlisävero koko tilikauden myynnistä. Tällöin tulee tehdä ilmoitus rekisterinpitäjälle, jotta verovelvollisuus saatetaan voimaan. Arvonlisäverovelvolliseksi rekisteröidään tässä tilanteessa takautuvasti tilikauden alusta alkaen. (Arvonlisäverottoman vähäisen toiminnan raja 8 500 euroa 2011.)

Alarajahuojennus

Arvonlisäveron alarajahuojennukseen ovat oikeutettuja sellaiset verovelvolliset, joiden yritystoiminnan veroton liikevaihto jää alle 22 500 euron. Huojennus koskee kaikkia yritysmuotoja. (Murtomäki 2010, 44.) Verovelvolliset, joiden tilikauden liike-

vaihto on enintään 8 500 euroa, voivat saada huojennuksena koko tilikaudelta tilitetyt arvonlisäverot. (Arvonlisäverottoman vähäisen toiminnan raja 8 500 euroa 2011.)

Ne verovelvolliset, joiden tilikauden liikevaihto ylittää tuon 8 500 euroa, mutta jääden kuitenkin alle 22 500 euroa, saavat huojennuksen erityisen laskentakaavan mukaisesti. Huojennukseen oikeuttavaan liikevaihtoon luetaan mukaan tilikauden aikana tehdyt verolliset myynnit ilman veron osuutta, sekä joitakin verottomia myyntejä, jotka on luettu arvonlisäverolaissa. Laissa on myös määritelty ne myynnit, joita tilikauden liikevaihtoon ei lueta mukaan. (Arvonlisäverovelvollisuuden alarajaan liittyvä huojen-
nus 2011.)

Verokannat

Arvonlisäveroa määriteltäessä tulee huomioida se, että arvonlisäverokantoja on käytössä useita. Yritystoiminnan harjoittajan tulee tietää, millä verokannalla hän toimintaansa harjoittaa. Arvonlisäverotuksessa verokannalla tarkoitetaan sitä prosenttilukua, jonka mukaan lasketaan suoritettava vero myydyistä palveluista tai tavaroista (Murtomäki 2010, 83).

Yleinen verokanta on 24 %, joka koskee useimpia tavaroita ja palveluita. Elintarvikkeiden, rehujen sekä ravintola- ja ateriapalveluiden verokanta on 14 %. Kolmas, 10 %:n verokanta koskee lehtien, kirjojen, lääkkeiden, liikuntapalveluiden, majoituspalveluiden, henkilökuljetusten ja televisiolupien myyntiä, sekä elokuvanäytösten, kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien sisäänpääsylippujen myyntiä. (Arvonlisäverotus 2013.)

Veron peruste

Arvonlisäveron peruste lasketaan tavarain tai palvelun myynnistä peritystä vastikkeesta. Vastike on hinta, joka sisältää hyödykkeen hinnan lisäksi mahdolliset kuljetuskustannukset, laskutuslisät sekä muut mahdolliset hinnanlisät (Arvonlisäverovelvollisen opas 2011, 32). Arvonlisäveron määrä lasketaan näin saadusta verottomasta kokonaishinnasta.

Arvonlisäveron määrän laskemista voidaan ottaa tähän yhteyteen esimerkki. Jos tuotteen veroton hinta kaikkine kuluineen olisi 1 000 euroa ja myyntiin sovellettaisiin

yleistä 24 %:n verokantaa, saadaan veron määrä selville seuraavalla laskentakaavalla: $\text{veroton hinta} \times \text{sovellettava verokanta} / 100$. Näin saatu veron määrä lisätään veron perusteeseen ja tuloksena on arvonlisäveron sisältävä tavarán tai palvelun hinta. (Murtomäki 2010, 83.)

Veron peruste on siis ostajalta perittävä arvonlisäveroton hinta, josta myyjä saa selville tuotteen tai palvelun hintaan lisättävän arvonlisäveron määrän kertomalla veron perusteen oikealla verokannalla (Arvonlisäverotus 2013). Myynnistä ei ole välttämättöä saada tuloa, vaan tappiolla tai omakustannushinnalla myyntikin on arvonlisäverollista. Myynneiksi rinnastetaan myös palvelun omaan käyttöön ottaminen tai tavarán siirtäminen vähennyskelpoisesta käytöstä vähennyskeltvottomaan käyttöön. Näistä tulee myös tilittää arvonlisävero. (Murtomäki 2010,74.)

Arvonlisäveron ilmoittaminen

Arvonlisäveron ilmoittaminen tapahtuu kausiveroilmoituksella. Yrittäjälle lähetetään tieto hänen ilmoitusjaksostaan samalla kun yritystoiminnan aloittamisesta lähetetään rekisteröinti-ilmoitus. Ilmoitusjakson pituus riippuu yritystoiminnan liikevaihdosta, ja se voi olla kuukausi, neljännesvuosi tai kalenterivuosi. Liikevaihdon ollessa alle 25 000 euroa, voi ilmoitusjakso olla kalenterivuosi. Mikäli liikevaihtoa kertyy 25 001–50 000 euroa, yrityksen ilmoitusjakso voi olla neljännesvuosi. Tällöin kausiveroilmoitus annetaan kolmen kuukauden välein ja kyseessä on pidennetty ilmoitusjakso kuten vuosimenettelyssäkin. Liikevaihdon ollessa yli 50 000 euroa on ilmoitusjakso kuukausi. (Aloittavan yrittäjän kysymyksiä arvonlisäverosta 2012.)

Verotili

Arvonlisäveroon liittyy kiinteästi verotili. Verotili tarkoittaa palvelua, joka on Verohallinnon ylläpitämä maksuton verkkopalvelu, jossa yritystoiminnan harjoittaja voi antaa arvonlisäveron kausiveroilmoituksen ja tarkastella verotililleen ilmoittamiaan ja maksamiaan veroja. Verotilille maksetaan oma-aloitteisesti, eikä sinne maksettavista veroista lähetetä tilisiirtolomaketta. Verotilille maksettavan määrän verovelvollinen laskee itse ja huolehtii maksamisen tapahtuvan oikeana eräpäivänä. (Verotili 2012.)

Verotilille maksetaan oma-aloitteiset verot, kuten arvonlisävero ja työnantajasuoritteet. Näistä veroista ja maksuista elinkeinonharjoittaja antaa kausiveroilmoituksen, jonka perusteella verotilille syntyy velvoite verovelvollisen suoritettavaksi. Verotilille maksaminen tapahtuu asiakaskohtaista viitenumeroa käyttäen. Verotiliviitteen ja maksuohjeen verovelvollinen saa rekisteröinti-ilmoituksen yhteydessä. (Verotilille kuuluvien verojen ilmoittaminen ja maksaminen 2012.)

4 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

Kouluttautuminen on elämän mittainen prosessi ja itsensä kehittäminen jatkuvaa työs-kentelyä. Kirjassaan Älykäs johtaminen mainitsee Sydänmaanlakka ura-ankkuri-käsitteen, jonka on kehittänyt vuonna 1993 Edgar Schein. Näillä ura-ankkureilla tarkoitetaan motiiveja, jotka henkilöllä on itsellään, sekä jo olemassa olevaa että tavoittelun arvoista osaamista, kuten myös tärkeitä arvoja. Ura-ankkuri vaikuttaa henkilön tekemiin valintoihin niin työn kuin yleensäkin elämän muutoksissa. (Sydänmaanlakka 2006, 241.)

4.1 Osaamisen kehittäminen

Tärkeimmäksi ura-ankkuriksi Sydänmaanlakka mainitsee sen, josta henkilö ei ole valmis luopumaan tehdessään valintoja. Jokaisella on jokin ankkuri, joka on muita tärkeämmässä roolissa, ja tätä motivaation lähdettä hyväksikäyttäen jokainen voi hakeutua sille ammattialalle, joka itselle tuottaa eniten tyytyväisyyttä. (Sydänmaanlakka 2006, 244.) Yhtenä tekijänä tässä oman työuran tai yrittäjyyden etsimisessä toimii oman itsensä kehittäminen ja ammattitaidon lisääminen.

Osaamisen kehittämistä voidaan tehdä monella tavoin. Toteuttamistapa riippuu aina kunkin henkilön omista tarpeista ja toiveista. Peruskoulun käyminen on Suomessa tällä hetkellä ainut pakollinen oppivelvollisuus kestäen yhteensä yhdeksän vuotta. Sen jälkeen on runsaasti vaihtoehtoja mistä valita ja mihin suuntautua. Periaatteessa kenenkään ei tarvitse jättää opiskelematta sen takia, ettei olisi vaihtoehtoja. Eri asia sitten on, mitkä ovat henkilön omat intressit jatkaa opintoja.

Ammatinvalintaa voi tehdä myös myöhemmällä iällä, ja aikuisopiskelu onkin nykyisin melko suosittua. Voi opiskella itselleen uuden ammatin tai täydentää aikaisempaa osaamistaan. On mahdollista harrastaa itseopiskelua tai opiskella jossakin oppilaitoksessa. On tärkeää, että tiedostaa oman osaamisensa ja mahdolliset kehittämistarpeet.

Omalla osaamisella luodaan itselle menestymisen mahdollisuuksia, ja osaamisen kehittäminen on jatkuva prosessi joka tulisi pystyä kytkemään työn tekemiseen. Työn tekeminen ja osaamisen kehittäminen kulkevat käsi kädessä, ja monitahoinen työssä oppiminen lisääntyy koko ajan. (Sydänmaanlakka 2006, 229.) Tämä pätee erittäin hyvin elinkeinotoiminnan harjoittajiin, joilla jatkuva työssä oppiminen ja oman ammattitaidon ylläpitäminen sekä kehittäminen ovat menestymisen edellytyksiä.

Koulutuksia järjestetään yleensä tarvelähtöisesti ja niihin hakeudutaan usein omaaloitteisesti. Havaitaan puutteita osaamisessa ja halutaan saada lisää tietoa asioista, jotka koskettavat itseä ja omaa tekemistä jollakin tavalla. Koulutuksia järjestävät useat eri tahot, niin oppilaitokset kuin yhdistyksetkin. Kaikilla on jokin intressi jakaa tietoa ja saada ihmiset oppimaan uutta.

Koulutuksen toteuttamisvaihtoehtoja voi keksiä rajattomasti, mutta yleisin tapa lienee kuitenkin erillisen koulutustilaisuuden tai luennon järjestäminen. Koulutus voidaan suunnata tietylle kohderyhmälle, tai se voi olla avoin kaikille asiasta kiinnostuneille. Koulutusmateriaalin kerääminen ja työstäminen voi olla iso prosessi riippuen koulutuksen laajuudesta ja aihepiiristä.

4.2 Tiedonhankinta

Kuinka sitten voidaan tietää mitä koulutuksella tavoitellaan ja miten koulutusta voidaan lähteä rakentamaan? On selvítettävä koulutuksen tarve, ja millä tasolla koulutusta olisi tarkoitus pitää. Kohderyhmän kokoonpano antaa koulutusta suunnittelevalle viitteitä siitä, minkälaista koulutusta tulisi lähteä suunnittelemaan. On erilaista lähteä kouluttamaan vasta koulunsa päättäneitä yrityksen perustamisesta kiinnostuneita nuoria kuin kymmeniä vuosia jo ammattiaan harjoittaneita yrittäjiä, jotka kaipaavat syventävää tietoa yritystoimintaan liittyvistä asioista. Yhtenä koulutuksen suunnittelun apuvälineenä voidaan pitää tarvittavien tietojen keräämistä haastattelun keinoin.

4.2.1 Haastattelu

Tiedon keräämisen yhtenä menetelmänä alkoi haastattelu yleistyä vähitellen yhteiskuntatieteissä 1800-luvun lopulta lähtien. Haastattelujen ja erilaisten kyselyiden käyttö edellyttää monia asioita niin tutkimukselta kuin tutkittavalta yhteiskunnalta. (Alastalo 2009, 57.) Nykyään haastattelut ovat ehkä kaikkein käytetyimpiä tiedonhankkimismenetelmiä eri yhteiskuntaelämän alueilla (Ruusuvuori & Tiittula 2009, 9).

Koska haastattelu on hyvin joustava menetelmä, se sopiikin hyvin erilaisiin tutkimustarkoituksiin. Haastattelussa päästään suoraan kielelliseen vuorovaikutukseen tutkittavan kanssa, ja se antaa mahdollisuuden suunnata tiedonhankintaa toivottuun suuntaan. Samalla on mahdollista saada tietoa haastateltavan vastausten takana olevista motiiveista. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 34.)

Haastattelunimikkeiden valikoima on runsas, kirjava ja jossain määrin jopa sekava. Täysin erilaisista haastattelumenetelmistä saatetaan puhua samoilla nimikkeillä ja taas toisaalta samantapaisista menetelmistä voidaan käyttää eri nimiä. Teoksessaan Tutkimushaastattelu luettelevat Hirsjärvi & Hurme (2011, 43–47) useita eri nimityksiä, joilla haastatteluja voidaan kutsua. Yleisimpiä haastattelumuotoja ovat lomakehaastattelut ja strukturoimattomat haastattelut sekä niiden välimuoto, puolistrukturoitu haastattelu.

Haastattelemalla voidaan kerätä tarvittavaa tietoa siitä, kuinka koulutusta voidaan suunnitella ja mitä koulutuksella on tarkoitus saavuttaa. On kuitenkin huomioitava, että tiedonkeruumenetelmien tulee olla perusteltuja. Tämän vuoksi haastatteluakaan ei tulisi valita tiedonkeruukanavaksi, ellei sen soveltuvuus kyseessä olevan ongelman ratkaisuun olisi huomattava. (Hirsjärvi ym. 2007, 200.) Olen tässä omassa opinnäytetyössäni käyttänyt avointa eli strukturoimatonta haastattelua apuna koulutuksen suunnittelussa. Haastattelusta on ollut apua koulutuksen sisällöllisen tarpeen selvittämisessä sekä kohderyhmän hahmottamisessa. Työni edetessä pystyin vielä ottamaan uudeleen yhteyttä haastattelemaani yhdistyksen yhteyshenkilöön tehdäkseni tarkennuksia joihinkin aiemmin avoimiksi jääneisiin asioihin koulutuksen materiaaliin liittyen.

4.2.2 Koulutuksen palaute

Koulutusten toteuttamisen onnistumisen yhtenä mittarina voidaan pitää osallistujilta saatua palautetta. Kuinka palautetta sitten voidaan kerätä ja miten sitä tulkitaan? Yksi varsin käytetty keino palautteen keräämiseen on kyselyt, joista tunnetuin kyselyn tyyppimuoto lienee gallup tutkimus, johon jokainen varmasti jossain elämänsä vaiheessa törmää. Yleensä kyselyt ovat standardoituja, jolloin samat kysymykset esitetään kohdehenkilöille samalla tavalla. (Hirsjärvi ym. 2007, 188.) Tämä helpottaa myös saatujen vastausten analysointia sekä lisää niiden luotettavuutta.

Kyselytutkimuksen etuina voidaan pitää sen suhteellisen helppoa tapaa kerätä laajakin tutkimusaineisto, ja samassa kyselyssä voidaan kysyä monenlaisia asioita. Kysely voidaan myös toteuttaa melko nopealla aikataululla ja saatujen vastausten analysointi voidaan suorittaa tilastollisesti, koska saadut vastaukset ovat yleensä numeerisia. Tämän numeerisen aineiston käsittelyssä voidaan hyödyntää Excel-taulukkolaskentaohjelman tuomia ominaisuuksia tai sitten vaativampaa analysointia voidaan suorittaa SPSS-ohjelman avulla. (Moilanen ym. 2010, 108.)

Kyselytutkimukset ovat yleensä kvantitatiivisia eli määrällisiä tutkimuksia. Toki niihin saadaan myös kvalitatiivista eli laadullista puolta lisäämällä kyselyyn avoimia kysymyksiä. Joissain tilanteissa voidaan näitä molempia tutkimustapoja yhdistellä, jolloin voidaan saada sellaista tietoa, jota kyselyn laatija ei ole edes osannut ajatella saatavan. Avointen kysymysten analysointi on haastavampaa ja luotettavuudeltaan kenties kyseenalaisempaa kuin valmiiksi annettujen vaihtoehtojen rastittaminen. (Hirsjärvi ym. 2007, 196.)

Koulutukseni palautteen keräämisen päätin suorittaa kyselylomakkeen avulla, joka oli pääasiassa monivalintakysymyksiin ja asteikkoihin perustuvista kysymyksistä koottu. Tällä tavoin ajattelin saavuttavani mielestäni parhaan tuloksen, kun kyseessä kuitenkin oli jossain määrin monellekin vieraita termejä verotukseen liittyen. Pelkillä avoimilla kysymyksillä en uskonut saavani luotettavaa tutkimusaineistoa koulutusmateriaaliin sisältyneistä asioista. Kyselylomakkeen toimivuuden testasin ennen koulutustilaisuuksia sekä kollegallani että yhdistyksen puheenjohtajalla pyytämällä heitä vastaamaan kysymyksiin siltä osin kuin se oli mahdollista, sekä kommentoimaan mahdollisista korjausehdotuksista.

Vastausten analysoinnin aloitin Excel-taulukkolaskentaohjelman avulla muodostamalla saaduista vastauslomakkeista aineiston, joka siirrettiin SPSS for Windows-tilastointiohjelmaan. Tämän ohjelman avulla aineisto käsiteltiin, jolloin siitä pystyttiin tuottamaan erilaisia kuvioita ja taulukoita, joita oli mahdollisuus liittää tähän opinnäytetyöhön. Kyselyssä olleen avoimeen kysymykseen saadut vastaukset käsitelin erillisenä aineistona johtuen vastausten vähäisestä määrästä.

5 PIENYRITTÄJÄN TALOUS- JA VEROASIOIDEN KEHITTÄMINEN

Kohderyhmänä olleet kengityssepät antoivat oman lisäjännitteensä tälle kehittämistyölle, sillä ajattelin tämän joukon olevan pääasiassa raavaita miehiä joita eivät verotusasiat juuri kiinnosta. Yhdistyksen toive kuitenkin oli saada taloushallinnon osaamista myös näille käsityöläisille, jotka pääasiassa työskentelevät yksin joskus melko ankeissakin olosuhteissa. Koulutukset, joita yhdistys on aiemmin järjestänyt, ovat liittyneet lähes poikkeuksetta kengityssepän työn tekemiseen, ja keskittyneet heidän asiakkaidensa, eli hevosten, kavioiden ympärille. Verotuksesta jäsenistölle ei aiemmin ole yhdistyksen toimesta koulutusta järjestetty.

5.1 Toimeksiantajan esittely – Suomen Kengityssepät ry

Kengityssepän työ on käsityötä ja siinä toimitaan useimmiten yksityisenä elinkeinonharjoittajana. Työpanos ja suorite perustuvat ammatinharjoittajan omaan ammattitaitoon, ja kengitysseppä myy työssään omaa osaamistaan. Kengityssepän ammatti on vanha ja ensimmäiset sepät ovat toimineet aika erilaisissa olosuhteissa kuin tänä päivänä. Suomessa kengitysseppien edunvalvojaksi on vuonna 1990 perustettu yhdistys Suomen Kengityssepät ry.

Kengityssepät ovat perinteisesti olleet miehiä mutta nykypäivänä naisten osuus on vahvassa kasvussa. Kengityssepän työ on raskasta ja vaatii hyvää fysiikkaa pystyäkseen työskentelemään isojen 500–600 -kiloa painavien eläinten kanssa. Työ vaatii huolellisuutta ja varovaisuutta, koska hevoset voivat joskus olla aika arvaamattomia. Kengitysepiltä vaaditaan myös hyvää hevosmiestaitoa, jotta pystyy lukemaan hevosta ja välttämään näin vaaratilanteita. Suomen Kengityssepät ry pyrkii tuomaan hevos-

miestaitoja myös suuren yleisön tietoisuuteen olemalla mukana erilaisissa hevosalan tapahtumissa, kuten messuilla ja erilaisissa kilpailuissa.

Yksi merkittävä osa-alue yhdistyksen toiminnassa on koulutus. Jäsenistön koulutukseen panostetaan erityisesti kengitysseppän ammattitutkintoa varten. Ammattitutkinto on osoitus kengitysseppän osaamisesta, ja tällä hetkellä se on korkein taso mihin Suomessa on mahdollista kouluttautua. Yhdistys myös hankkii aktiivisesti kouluttajia ulkomailta. Yhtenä koulutuksen osa-alueena tänä vuonna yhdistys järjestää ensimmäistä kertaa jäsenistölleen koulutusta liittyen yrittäjän verotukseen liittyviin asioihin.

Yhdistyksen tarkoituksena on toimia Suomessa kengitysseppien yhteiselimenä, kohottaa jäsentensä ammattitaitoa ja kengitysseppien arvostusta. Yhdistys myös hoitaa kansainvälisiä yhteyksiä, sekä järjestää erilaisia kilpailuja kengityssepille. Yhdistyksen tehtäviin kuuluu myös yhteistyön ylläpitäminen muihin alaan liittyviin yhdistyksiin ja liittoihin (Suomen Kengitysseppät ry).

Yhdistyksen jäsenistö koostuu varsinaisista jäsenistä, eli heistä, jotka työskentelevät koko- tai osapäiväisesti kengitysseppän ammatissa, sekä eläinlääkäreistä. Kannattajajäseninä voivat olla yksityiset henkilöt, sekä oikeuskelpoiset yhteisöt tai säätiöt. Jäsenanomukset käsitellään yhdistyksen hallituksessa. Hallitus myös määrittelee yhdistyksen jäsenmaksun määrän vuosittain.

Toiminnan päälinjat ovat yhdistyksen internet-sivuillakin mainitut edunvalvonta, koulutus, kilpailutoiminta, tiedotus sekä yhdistyksen ja jäsenistön työn esittely erilaisissa tapahtumissa. Edunvalvonta tarkoittaa yhdistyksen jäsenistön etujen ajamista eri järjestöissä sekä hallintoelimissä. Yhdistyksellä on oma edustaja myös Euroopan kengitysseppien yhdistyksessä EFFA:ssa (European Federation of Farriers Associations). Edunvalvontaan liittyy myös se, että yhdistyksellä on edustaja hevostalouden tutkinto-toimikunnassa, joka valvoo yleisesti alan koulutusta, sekä tutkintojen järjestämistä ja niiden suorittamista.

5.2 Koulutuksella osaamista

Suomen Kengitysseppät ry:lle suunnatun koulutuksen tarkoituksena on tuoda lisää osaamista ja tietämystä yhdistyksen jäsenistölle. Koulutus on toteutettu luentotyyppi-

senä yhden päivän koulutuksena. Koulutusaineistona on etukäteen valmistellut luennot joita tukee PowerPoint-esitys. Koulutukseen osallistuu yhdistyksen jäseniä, joille koulutuksesta on tiedotettu jäsenkirjeessä sekä yhdistyksen omilla internetsivuilla www.suomenkengityssepat.fi.

Mikä on tarve?

Toimeksiantajan edustajan, Suomen Kengityssepat ry:n puheenjohtajan kanssa käydyt keskustelut ovat osoittaneet tietoisuuden lisäämisen verotuksellisiin asioihin liittyen erittäin tärkeäksi yhdistyksen jäsenistölle. Yhdistyksen mahdollisuudet vaikuttaa jäsenistönsä osaamiseen ja tietoisuuden lisäämiseen ovat lähinnä koulutuksien järjestäminen. Tärkeiksi asioiksi keskusteluissa ovat nousseet erilaiset yrityksen perustamiseen liittyvät seikat, niin kirjanpidon kuin verotuksenkin osalta. Tämän vuoksi olen koostanut koulutusmateriaalin keskittymään yrityksen perustamisvaiheen asioihin, sekä verotuksen tärkeimpiin seikkoihin.

Ammattilaisena työskentelevät kengityssepat alkavat olla suurimmaksi osaksi keski-ikäisiä, joten nuorten mukaan saaminen olisi myös tällä alalla erittäin tärkeää. Ammatitaidon ja kokemuksen karttuminen kestää vuosia, eikä hyväksi sepäksi opi kirjoja lukemalla. Parasta olisi päästä työskentelemään kokeneen kengityssepan mukana jolloin saisi käytännön opastusta työn tekemiseen. Oppipoika-systeemiä käyttävät vain muutamat sepät johtuen siitä, että asiakkaat kokevat työn laadun olevan yksi merkittävä tekijä kengitysseppää valitessaan, eivätkä useinkaan halua antaa oppilaan kengittää omaa hevostaan. On mahdotonta saada kokemusta ja taitoa, jos ei ole mahdollisuutta päästä kengittämään. Siksi on tärkeää järjestää erilaisia koulutustilaisuuksia joissa nämä nuoret, ja vanhemmatkin, alalle tulevat saisivat käytännön oppia, ja pääsisivät harjoittelemaan osaavan opettajan johdolla.

Toinen merkittävä seikka nuorten kengitysseppien vähyyteen on työn fyysinen kuormittavuus. Työ koetaan liian raskaaksi ja työskentelyolosuhteet monesti liian ankeiksi. Lisäksi taloudelliset seikat antavat oman haasteensa ammatikseen kengittävälle sepälle. Tämä työ ei ole mikään kultakaivos ja mikäli taloushallinnon tiedoissa vielä on puutteita, koetaan homma nopeasti kannattamattomaksi. Yritystä perustettaessa on erittäin tärkeää huomioida tiettyjä seikkoja ja saada asiat hoidettua alusta alkaen oi-

kein. Silloin luodaan mahdollisuudet yritystoiminnan kannattavuudelle ja yrittäminen koetaan mielekkääksi.

Yrityksen perustamiseen liittyy kiinteästi myös eri rekisterien toiminta. Mitä tarkoitetaan ennakoperintärekisterillä tai arvonalisäverovelvollisten rekisterillä, ja miten ne vaikuttavat yrittäjän työhön ja päivittäiseen tekemiseen? Nämä ovat asioita, joiden läpikäyminen on oleellista kun yritystä lähdetään perustamaan, eikä niiden kertomisesta ole haittaa vaikka yritys jo olisikin olemassa. Tietoisuuden lisäämisellä pyritään vähentämään ongelmatilanteita ja virheellisiä toimintatapoja.

Pienyrittäjän verotuksessa on monia asioita, jotka pitää muistaa ottaa huomioon niin toimintaa aloitettaessa kuin yritystoimintaa harjoitettaessa, ja yhdistyksen toivomuksena on ollutkin saada tietoa yleisesti yrittäjän verotukseen liittyvistä asioista, niin arvonalisäverotuksen kuin tuloverotuksen puolelta. Keskusteluissa yhdistyksen puheenjohtajan kanssa on tullut esille tarve saada tietoa ihan verotuksen perusteista ja erilaisen termien selittämisestä. Verotus pitää sisällään erilaista termistöä kuin mitä kengityssepat työssään kohtaavat, ja kaivattaisiin jonkinlaista verotusermiston selkokielelle kääntämistä.

Yhtenä esille tulleen koulutustarpeena voidaan pitää arvonalisäverotukseen liittyviä seikkoja. Mitä arvonalisävero on ja miten se pienyrittäjän kohdalla pitää huomioida? Mitä arvonalisäverotuksessa voi vähentää ja kuinka veron määrä lasketaan? Muun muassa näihin kysymyksiin koulutuksella haetaan vastauksia.

Lisäksi erilaiset vähennykset ovat asioita, joista tietoa kipeästi kaivataan. Mitä tulonhankkimiskuluja yrittäjä voi verotuksessaan vähentää tai mitä vaikkapa lisävähennys tarkoittaa. Entä miten määräytyy oikeus tehdä vähennys lisääntyneistä elantokustannuksista? Nämä kaikki ovat asioita, joihin yrittäjä verotuksessaan törmää ja valitettavan usein hänellä ei ole tietoa siitä, miten hänen kyseisessä tilanteessa tulisi toimia.

Omat kokemukset

Työssäni kohtaan päivittäin yrittäjiä, uusia, tai jo vuosia yritystoimintaa harjoittaneita. Monesti näitä molempia ryhmiä yhdistää sama asia, eli verotusasioiden osaamisen puute. Usein luotetaan kirjanpitäjään kuin vuoreen, eikä olla itse edes kiinnostuneita

asioista, jotka koskettavat omaa yritystoimintaa, ja sitä kautta henkilökohtaisesti jostaista yrittäjää. Keskustelen usein uusien yrittäjien erilaisista verotuksellisista ongelmista kollegoideni kanssa. Näissä keskusteluissa nousee monesti esille juuri yrityksen perustamisvaiheen tärkeys, ja siihen tilanteeseen liittyvä ohjaus ja tiedon välittäminen.

Eniten yrittäjillä oman kokemukseni mukaan on hankaluuksia erilaisten vähennysten ja vähennysoikeuden hahmottamisen kanssa. Usein kohtaa tapauksia, joissa yritystoiminnan kuluina koetetaan vähentää myös yksityistalouden menoiksi luokiteltavia kuluja tai kuluja, joiden ei voida katsoa liittyvän yrittäjän harjoittamaan liiketoimintaan. Rajanveto voi tietysti joskus olla hankalaakin, mutta suurin osa on kyllä ihan selkeitä tapauksia, jotka johtuvat monesti ihan vain tiedon puutteesta.

Yksi merkittävä osa-alue on kokemukseni mukaan arvonalisäverotus ja siihen liittyen ilmoitusvelvollisuuden täyttäminen. Arvonlisäverovelvolliseksi ei hakeuduta, vaikka yritystoiminta olisikin arvonalisäverollista, tai ilmoitetaan virheellisiä tietoja. Näiden korjaaminen ja jälkeinpäin verottaminen on aina yrittäjälle vahingoksi ja aiheuttaa lisäkustannuksia. Olisikin tärkeää osata huolehtia arvonalisäverotukseen liittyvät asiat ajallaan ja oikein, jotta ylimääräisiä myöhästymismaksuja tai viivästysseuraamuksia ei yrittäjälle koituisi.

5.3 Koulutuksen toteutus

Koulutustilaisuuksien järjestäminen tapahtui yhteistyössä Suomen Kengitysseppät ry:n sekä Ylä-Savon ammattiopiston ja Ypäjällä sijaitsevan Hevosopisto Oy:n kanssa. Ylä-Savon ammattiopisto Kiuruveden Hingunniemessä tarjosi opiskelijoilleen luentopäivän yrittäjän verotuksesta 20.9.2013. Tuohon koulutuspäivään osallistui kengitysseppä- ja valjasseppäopiskelijoita yhteensä 12 henkilöä. Toinen koulutuspäivä järjestettiin Ypäjällä Hevosopiston auditoriossa 26.10.2013 ja tuolloin paikalla oli kengitysseppiä yhteensä 16 henkilöä.

Koulutustilaisuuden aluksi kerroin koulutuksen liittyvän paitsi työhöni myös opiskeluuni ja opinnäytetyön tekemiseen. Kerroin myös toivovani kuulijoiden vastaavan palautekyselyyni koulutuksen päätyttyä, jotta saisin tuiki tärkeää tutkimustietoa opinnäytetyötäni varten. Luonnollisesti korostin vastaajien pysyvän tunnistamattomina ja tulosten analysoinnin tapahtuvan luottamuksellisesti.

Koulutukset toteutin luentotyyppisenä vuorovaikutteisena tilaisuutena, jossa toivoin osallistujien kommentoivan, ja esittävän kysymyksiä heille vaikeista ja mieltä askarruttavista asioista. Esitykseni tukena hyödynsin laatimaani PowerPoint-materiaalia, jonka olin myös kopioinut osallistujille jaettavaksi mahdollisten muistiinpanojen tekemisen pohjaksi.

Koulutuksen aluksi kerroin eri yritysmuotojen perustamiseen liittyvistä seikoista niin liikkeen- ja ammatinharjoittajan kuin avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön sekä osakeyhtiön ja osuuskunnan osalta. Perustamisilmoitukset ja vaadittavat toimenpiteet hieman eroavat eri yritysmuotojen kesken, joten näiden mainitseminen oli mielestäni tärkeää. Perustamistoimien yhteydessä kävin läpi erilaiset rekisterit, joihin yritystoiminnan harjoittaja voi tai joutuu toimintansa ilmoittamaan. Näitä rekistereitä ovat ennakoperintärekisteri, arvonnalisäverovelvollisten rekisteri sekä työnantajarekisteri. Näiden rekistereiden ominaisuuksista olen maininnut aiemmin tämän raportin kohdassa 2.1. Yrityksen perustamisen vaiheet – perustamisilmoitus.

Elinkeinotoiminnan tunnusmerkkejä selvitin osallistujille myös, koska aloittavalle yrittäjälle ei välttämättä ole selvää se, mitä yritystoiminnalta vaaditaan. Joskus joudutaan tekemään rajanvetoa yrittäjyyden ja työsuhteen välillä ja siksi olisikin tärkeää tietää mitä asioita voidaan pitää yritystoiminnan tunnusmerkkeinä. Mikäli rajanvetoa joudutaan tekemään, kokonaisuuden arviointi on silloin avainasemassa.

Arvonnalisäverotukseen liittyviä asioita koulutusmateriaali sisälsi runsaasti. Arvonnalisäverotus on merkittävä osa yritystoiminnan harjoittamista, ja sen ymmärtäminen on elinkeinonharjoittajalle todella tärkeää. Eri verokannat, ja milloin niitä sovelletaan, sekä missä tilanteissa arvonnalisäveroa tuotteen tai palvelun hintaan lasketaan. Myös se, miten arvonnalisävero lasketaan, oli yksi koulutukseen sisältyvä asia. Arvonnalisäverovelvollisuuden mukanaan tuoma ilmoitusvelvollisuus verojen verotilille tilittämisasioiden kuului myös koulutusmateriaaliin. Yleinen arvonnalisäverovelvollisuuteen kuuluva vähennysoikeus tiettyine edellytyksineen sekä vähennysrajoituksineen oli yksi osa-alue liittyen arvonnalisäveroasioihin.

Marginaaliverotuksen osalta koulutukseen sisältyi lyhyehkö selvitys siitä, mitä kyseinen termi tarkoittaa, ja miten sitä sovelletaan. Marginaaliverotus on melko harvoin

käytännön verotustyössä eteen tuleva asia. Tämä verotusmuoto tulee kysymykseen vain käytetyn tavaran kaupassa, joten kengitystyöhön sitä ei voida soveltaa. Yleisiä laskumerkintöjä selvitin niin kirjanpitolain kuin arvonlisäverolain sekä -asetuksen vaatimien seikkojen osalta.

Ennakkoperintä tarkoittaa yrittäjän kohdalla yleensä ennakkoveroja, jotka uuden yrittäjän kohdalla määrätään ennalta arvioidun elinkeinotoiminnan tuloksen perusteella. Aiemmin toimineella yrittäjällä ennakot perustuvat edellisen toimitetun verotuksen tuloon. (Ennakkoverot 2010.) Ennakkoverojen tulisi vastata mahdollisimman hyvin tilikauden lopullista tulosta. Joskus ennakkoveroja joudutaan muuttamaan useamman kerran tilikauden aikana, jotta lopputulos olisi mahdollisimman oikea. Ennakkoveroja voidaan maksaa useammassa erässä, ja pienin ennakkona maksettavaksi määrätävä veron määrä voi olla 170 euroa.

Elinkeinotoiminnan tuotoista ja kuluista oli koulutusmateriaalissa myös osuudet. Tuottojen osalta totesin niitä olevan kaikki rahana ja rahanarvoisena etuna saadut suoritukset. Kulujen jakaminen elinkeinotoiminnan vähennyskelpoisiin ja vähennyskeltottomiin kuluihin voi joskus olla aika tulkinnanvaraista ja tapauskohtaista. Pääsääntöisesti vähennyskelpoisia ovat ne kulut, jotka ovat aiheutuneet elinkeinotoiminnan tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä.

Poistot ovat elinkeinotoiminnan käyttöomaisuudesta tehtyjä hankintamenon jaksotuksia, joiden tarkoitus on jakaa hyödykkeen hankintameno sen todennäköiselle taloudelliselle käyttöajalle (Linnakangas & Myrsky 2006, 201). Koulutukseen osallistuneen kohderyhmän osalta käyttöomaisuutta on useimmiten kulkuväline sekä työssä tarvittavat työkalut. Näissä poistoa voidaan tehdä 25 % vuosittain. Poistojen tekeminen on menettely, jolla hyödykkeen kulumisen voidaan huomioida.

Varauksia on mahdollista tehdä niiden edellytysten täytyessä. Toimintavarauksen tekeminen edellyttää maksettuja palkkoja tilikauden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Näin ollen se tulee harvoin kyseeseen kun puhutaan yrittäjistä, jotka harjoittavat ammattiaan yksin eikä heillä ole palkattuja työntekijöitä. Jälleenhankintavaraus on toinen mahdollinen varaus, jota elinkeinonharjoittaja voi tehdä. Tämä varaus edellyttää elinkeinotoiminnan varallisuuden myynnistä saatua luovutusvoittoa tai tulipalon tai muun vahinkotapahtuman johdosta saatavaa vakuutuskorvausta. Edelly-

tyksen varausten tekemiselle ovat siis melko rajalliset, mutta joissain tilanteissa nämäkin voivat tulla kyseeseen.

Automenot ja auton kuulumisen elinkeinotoiminnan tai yksityistalouden varallisuuteen olivat yksi merkittävä osa koulutuksen aineistoa. Näiden selvittämiseen käytin runsaasti aikaa johtuen siitä, että kohderyhmänä olleille kengityssepille auto ja siihen liittyvät kulut näyttelevät suurta osaa heidän kulumuodostuksestaan. Olen myös havainnut omassa työssäni, että autoon liittyvät verotukselliset seikat niin tuloverotuksen kuin arvonalisäverotuksenkin puolella aiheuttavat usein tulkinnanvaraisuutta ja epätie-toisuutta.

Lähtökohtaisesti auto joko kuuluu elinkeinotoiminnan tai yksityistalouden varoihin ja tämä jako määrittelee autoon liittyvien menojen vähennystavan. Jos autolla ajetaan elinkeinotoiminnan ajoja yli 50 % kokonaiskilometreistä, niin auto tulee olla yrityksen varallisuudessa. Tällöin kaikki autoon liittyvät kulut kirjataan kirjanpitoon, ja auton osalta voi myös tehdä vuosittain poiston hankintamenosta.

Mikäli autolla ajettua elinkeinotoiminnan ajoihin liittyvät kilometrit ovat alle puolet kaikista autolla ajetuista kilometreistä, kuuluu auto pääsääntöisesti yksityisvarallisuuteen. Tällöin yritystoiminnan ajot voidaan vähentää verotuksessa tehtävän lisävähennyksen kautta veroilmoituksella. Auton kuluja ei kirjata kirjanpitoon, vaan lisävähennyksen katsotaan kattavan yritystoiminnan osalta auton käyttökustannukset. Lisävähennyksen määrän Verohallinto vahvistaa vuosittain. Tätä korvausta kutsutaan yleisesti verovapaaksi kilometrikorvaukseksi, jonka suuruus määritellään kustannuskorvauspäätöksessä, jossa määrätään myös erilaisten päivärahojen suuruudesta. (Verohallinnon päätös verovapaista matkakustannusten korvauksista vuonna 2013.)

Auton kustannusten jakaminen ja auton kuulumisen elinkeinotoiminnan tai yksityistalouden varoihin voi joskus olla hankalaa, ja jälkikäteen jopa mahdotonta selvittää. Onkin määritelty, että kulujen oikean kohdistamisen tueksi tarvitaan ajopäiväkirja, jota pidetään autolla vuoden mittaan ajetuista kilometreistä. Ajopäiväkirjasta on helpposti laskettavissa autolla ajettujen kilometrien jakautuminen, ja näin voidaan tehdä ratkaisuja auton kuulumisesta joko yrityksen varoihin tai yksityistalouteen. Mikäli ajopäiväkirjaa ei ole pidetty, voidaan autokulujen jako tehdä myös muun luotettavan selvityksen perusteella. (Autokulujen vähentäminen 2011.)

Ajopäiväkirjasta tai muusta luotettavasta selvityksestä on käytävä ilmi autolla ajettut kilometrit, sekä kaikkien ajojen osalta alkamis- ja päättymisaika, sekä paikka ja mielellään myös ajettu reitti. Lisäksi ajopäiväkirjasta tulee näkyä matkan pituus ja ajon tarkoitus. Nämä seikat tulee olla myös mahdollisessa muussa selvityksessä, joka voi siis olla vaikka kalenteri, johon on merkitty tilikauden aikana tehdyt työhön liittyvät matkat.

Lisävähennys elantokustannuksista on vähennys, jonka elinkeinonharjoittaja voi tehdä tilapäisistä työmatkoista aiheutuneista lisääntyneistä elantokustannuksista. Tämä vähennys tulee kysymykseen kengitysseppien kohdalla hyvinkin usein, sillä heidän toiminta-alueensa voi olla varsin laaja, ja he joutuvat joskus tekemään pitkiä matkoja talleilta toiselle työssään kengittäjänä. Lisävähennyksen voi tehdä vain sellaisista matkoista, jotka suuntautuvat tavanomaisen toiminta-alueen ulkopuolelle, ja vähintään 15 kilometrin päähän joko elinkeinonharjoittajan varsinaisesta toimipaikasta tai kodista.

Koulutuksen tukena käytin runsaasti Verohallinnon antamaa ohjeistusta. Lisävähennyksestä muun muassa on annettu yksityiskohtainen ohjeistus, milloin vähennykseen on oikeus ja kuinka se voidaan todeta. Ohje on nimeltään Liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä maataloudenharjoittajien matkakustannusten vähentäminen, ja sitä päivitetään vuosittain vastaamaan kullekin vuodelle määrättyjä päivärahojen ja kilometrikorvausten määriä.

Lisävähennys on suuruudeltaan todellisten kirjanpitoon kirjattujen kustannusten ja Verohallinnon verovapaista matkakustannusten korvauksista antaman päätöksen mukaisen päivärahojen erotus. Joissain tilanteissa todelliset kustannukset voivat olla suuremmat kuin päätöksen mukaisesti laskettu määrä, ja tällöin voidaan vähentää todelliset kustannukset eikä lisävähennystä tehdä.

Mikäli lisävähennykseen on oikeus, niin vähennys tehdään verotuksessa. Tällöin veroilmoitukselle merkitään tilapäisten työmatkojen määrä päivinä, ja niiden mukaan lasketaan vähennyksen määrä. Lisävähennystä tilapäisistä työmatkoista tai yksityistalouden varoihin kuuluvalla autolla ajetuista yrityksen työajoista ei kirjata kirjanpitoon.

Säännönmukainen verotus toimitetaan jälkikäteen, ja verotuksen päätyminen ajoittuu yleensä lokakuun loppupuolelle verotuksen vahvistamisen tapahtuen 1. marraskuuta. Mikäli toimitetussa verotuksessa havaitaan virheitä, voidaan verotusta muuttaa. Oikaisumahdollisuus on verovelvollisella viisi vuotta verotuksen päättymisestä. Oikaisuvaatimus osoitetaan verotuksen oikaisulautakunnalle, joka käsittelee oikaisuvaatimuksen ja antaa asiakkaalle päätöksen. Prosessi voi kestää useita kuukausia riippuen käsittelyssä olevien oikaisuvaatimusten kokonaismäärästä.

Joskus voi elinkeinonharjoittajalla eteen tulla tilanne, että verojen maksaminen ei onnistu vaikkapa huonon työtilanteen vuoksi. Maksamattomista veroista lähetetään maksuistutuksia, ja mikäli näihin ei yrittäjä reagoi, lähtee maksamattomat verot lopulta ulosottomiehen perittäväksi. Yritystoiminnan harjoittajalla on mahdollisuus hakea maksuvaikeuksiinsa apua vaikka maksujärjestelyllä, joka tarkoittaa sitä, että verojen maksamista jaetaan useampaan sovitun suuruiseen erään, joista yrittäjä pystyy huolehtimaan. (Yrityksen maksuvaikeudet 2010.) Ulosottoon verojen maksamista ei kannattaisi päästää, sillä silloin yrittäjälle koituvat kustannukset kasvavat entisestään kun ulosottomies lisää omat kulunsa aiempien maksuunpantujen verojen lisäksi.

Keskustelua koulutuksen aiheisiin liittyvistä asioista kehittyi päivän mittaan runsaasti joka oli mielestäni hyvä asia. Keskustelun ja kysymysten kautta asiat jäivät paremmin mieleen ja pohdittavaksi myöhemminkin. Koulutuksen päätteeksi kerroin osallistujille vielä erilaisista tietolähteistä, joista he voivat hakea tietoa yrityksen perustamiseen ja yritystoiminnan harjoittamiseen liittyen. Koulutusmateriaali löytyy myös tämän opin näytetyöraportin liitteistä (Liite 1).

5.4 Koulutuksen palautteen tulokset

Koulutuksiin liittyen toteutin palautekyselyn lomakekyselynä koulutuksessa olleille henkilöille. Kyselylomakkeessa oli kysymyksiä liittyen koulutusmateriaalin sisältämään verotukselliseen aineistoon, sekä muutama kysymys liittyen vastaajan taustatietoihin sekä verotusasioiden tietämykseen. Kyselylomake oli kaksipuoleinen A4-kokoinen lomake (Liite 2).

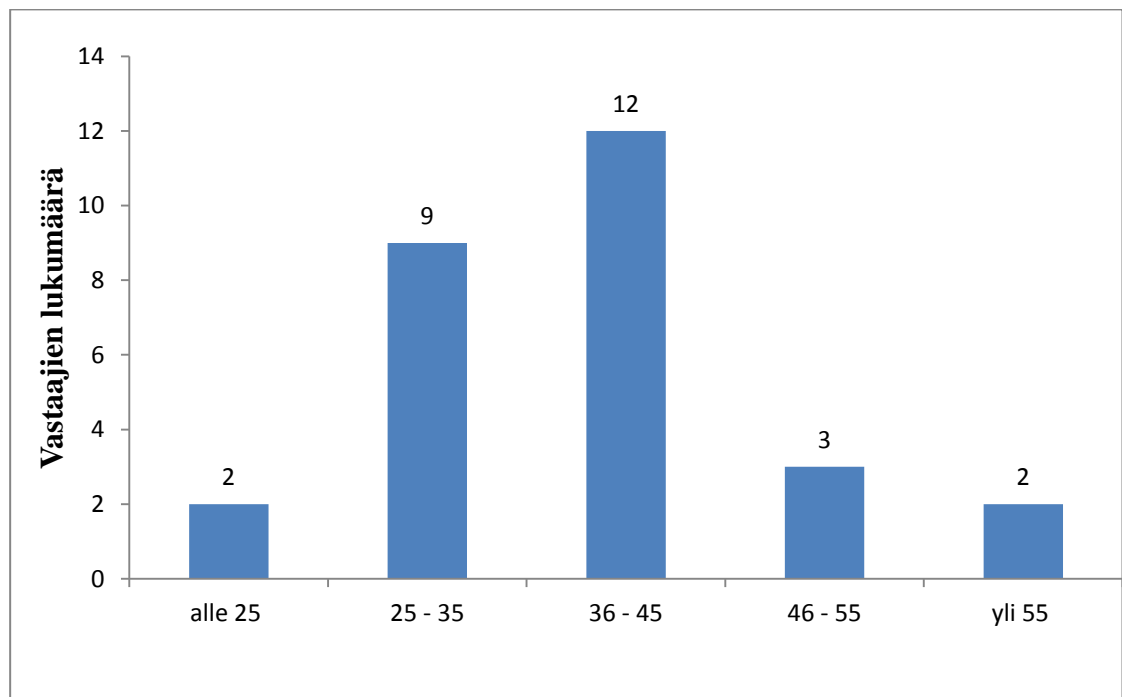
Kaikki koulutuksiin osallistuneet myös vastasivat tekemääni kyselyyn, ja näin ollen sain kattavan otoksen tutkimusaineistoa jota tässä työssäni analysoin. Käyn läpi ky-

symykset ja niihin saamani vastaukset tässä luvussa. Suomen Kengitysseipät ry:llä on jäseniä noin 180, joten saamiani tuloksia ei voida otoskoon pienuuden takia täysin yleistää koskemaan kaikkia yhdistyksen jäseniä ja heidän kokemuksiaan.

Vastausten analysointi tapahtui SPSS for Windows-ohjelman sekä Excel-taulukkolaskentaohjelman tuottamasta aineistosta. Tulokset on esitetty graafisessa muodossa, koska kuvioden avulla on joskus helpompi ymmärtää mistä on kysymys. Seuraavassa käyn läpi saatujen vastausten pohjalta tehtyä analysointia kyselylomakkeessa olleen kysymysjärjestyksen mukaisesti.

Vastaajien taustatiedot

Palautelomakkeen alussa pyysin vastaajia kertomaan joitain taustatietoja itsestään kuten ikä, sukupuoli sekä ammatti. Koulutuksiin osallistuneiden henkilöiden ikäjakama on nähtävissä kuviossa 1. Kuviosta voidaan havaita, että suurin osa koulutukseen osallistuneista oli 36–45-vuotiaita. Tämän ikäryhmän osuus vastaajista oli 12 henkilöä. Toiseksi suurin ryhmä oli 25–35-vuotiaiden ikäryhmä, yhteensä 9 henkilöä. Nuorten alle 25-vuotiaiden osuus oli vain kaksi henkilöä kuten myös yli 55-vuotiaiden osuus. Vastaajista kolme oli 46–55-vuotiaita. (Liite 3, taulukko 1.)

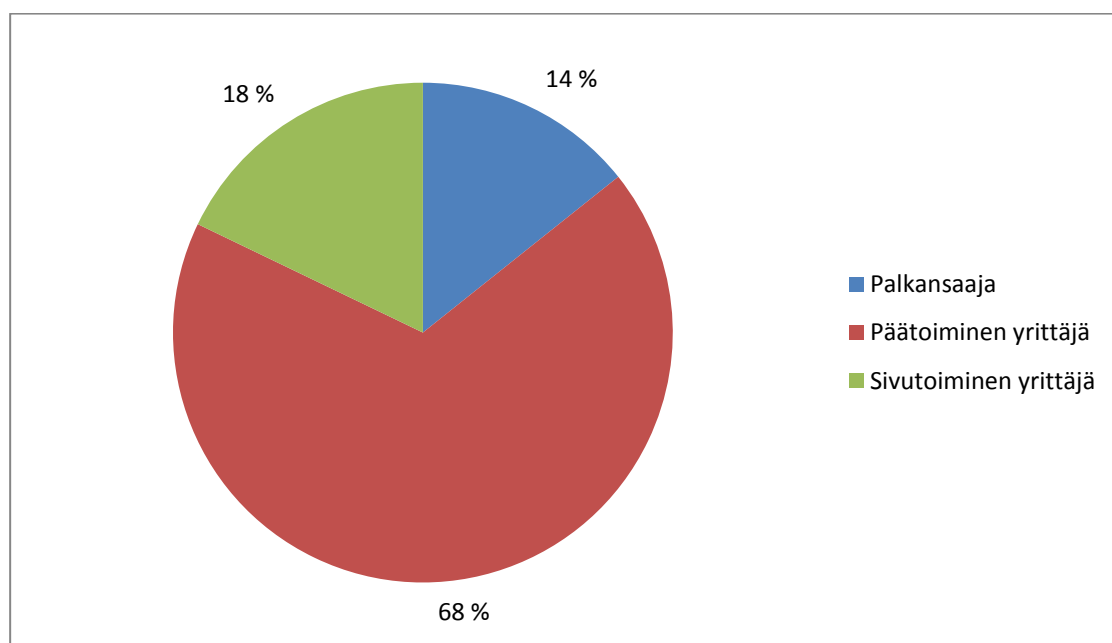

KUVIO 1. Vastaajien ikäjakama

Kahteen järjestettyyn koulutustilaisuuteen osallistui yhteensä 28 henkilöä. Kyselyyn saatujen vastausten perusteella voidaan todeta miesten osuuden olevan suurempi kuin naisten. Naisia vastaajista oli 10 henkilöä eli noin 36 % ja miehiä yhteensä 18 eli noin 64 %. (Liite 3, taulukko 2.)

Yhtenä taustatietojä kartoittavana kysymyksenä halusin selvittää vastaajan ammatin, koska kengitysseppänä toimii päätoimisten elinkeinonharjoittajien lisäksi myös sivutoimisia yrittäjiä ja palkansaajia. Koulutukseen osallistuneiden henkilöiden ammattien jakautuminen on nähtävissä kuviossa 2.

Päätoimisia yrittäjiä vastaajista oli noin 68 % eli suurin osa koulutukseen osallistuneista. Sivutoimisina yrittäjinä osallistujista toimii noin 18 %. Sivutoimisia yrittäjiä vastaajista oli hieman enemmän kuin palkansaajia, joiden osuus oli noin 14 %. (Liite 3, taulukko 3.)

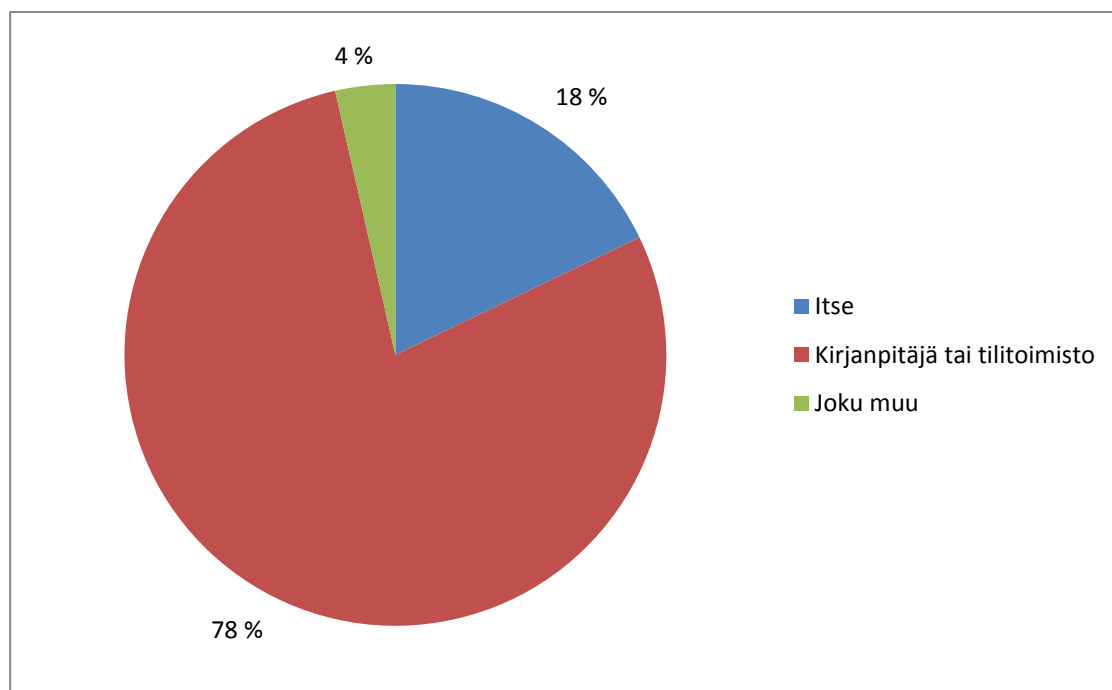

KUVIO 2. Vastaajien ammatti

Kyselylomakkeessa oli myös yhtenä ammattivaihtoehtona opiskelija. Tähän kohtaan kyselyssä ei kukaan ollut laittanut rastia. Myöskään ammatti-kohdassa vaihtoehtona ollut joku muu-vaihtoehto ei saanut yhtään vastausta.

Kirjanpidon hoitaminen

Kyselyssä tiedusteltiin myös sitä, miten vastaajan kirjanpito ja veroasiat on hoidettu, ja kuka niitä hoitaa? Kuten kuviosta 3 voidaan nähdä, niin lähes 80 %:lla vastaajista kirjanpitoa ja veroasioita hoitaa joko kirjanpitäjä tai tilitoimisto. Muut vastaajat hoitavat kirjanpitonsa itse tai heillä on joku muu hoitamassa kirjanpidon ja verotusasiat. (Liite 3, taulukko 4.)

KUVIO 3. Kirjanpidon hoitaminen

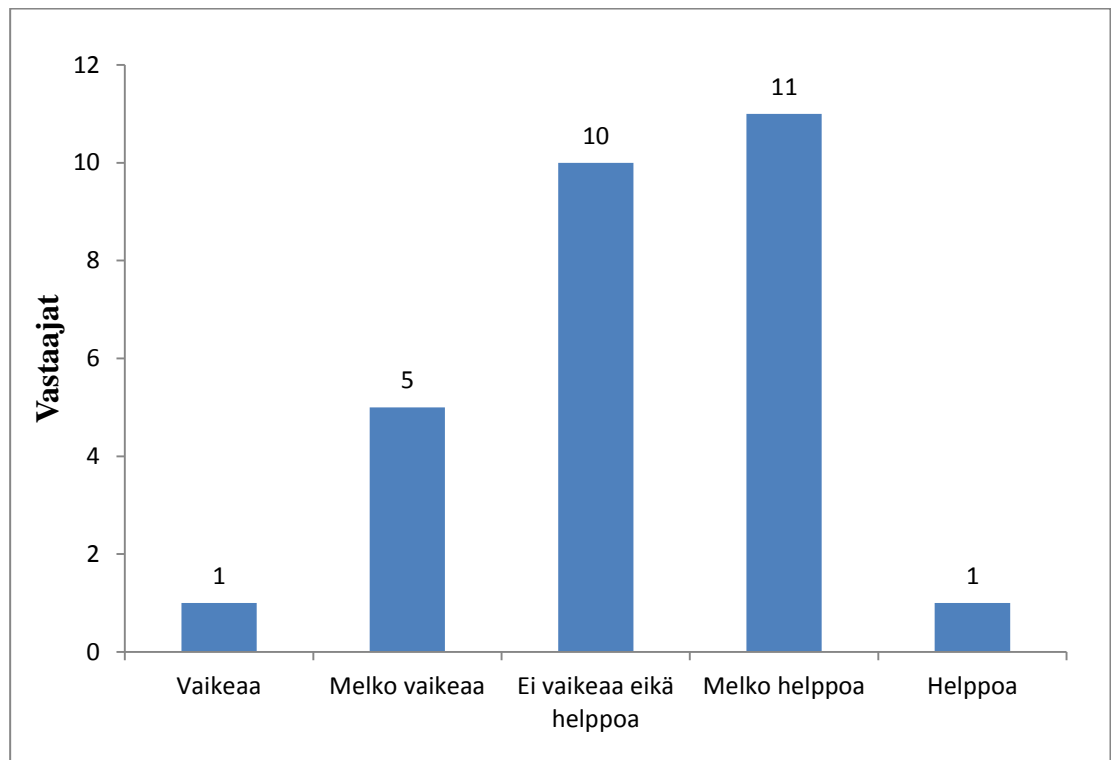
Vastausten perusteella on todettavissa, että suurimmalla osalla vastaajista paperityöt on ulkoistettu. Kyselyssä ei eritelty kirjanpitäjää ja tilitoimistoa. Useimmiten kirjanpitäjät työskentelevät tilitoimistoissa, joskin on olemassa myös yksin toimivia kirjanpitäjiä.

Veroasioiden hoitaminen

Vastaajilta kysyttiin myös, miten he kokevat veroasioiden hoitamisen omalla kohdallaan. Vastauksia pyydettiin väittämiin perustuvalla asteikolla yhdestä viiteen, jossa 1 = vaikeaa, 2 = melko vaikeaa, 3 = ei vaikeaa eikä helppoa, 4 = melko helppoa ja 5 = helppoa. Vastaajien tuli arvioida oman kokemuksensa perusteella haluamansa taso, ja

kuten kuviosta 4 voidaan nähdä, enemmistön mielestä verotusasioiden hoitamisen ei koeta olevan erityisen hankalaa.

Asioiden hoitamisen koki melko helpoksi yhteensä 11 vastaajaa, eli lähes 40 % vastaajista. Yhden vastaajan mielestä verotukseen liittyvien asioiden hoitaminen on helppoa, mutta toisaalta taas yksi vastaaja oli sitä mieltä, että verottajan kanssa asiointi on vaikeaa. Melko vaikeaksi asioiden hoitamisen koki 5 vastaajaa, eli noin 18 % vastaajista. Vastaajista 10 henkilöä, eli noin 36 % koki verottajan kanssa asioiden hoitamisen sujuvan kohtalaisesti, eikä tuntenut asioiden hoitamista vaikeaksi mutta toisaalta ei myöskään helpoksi. (Liite 3, taulukko 5.)

KUVIO 4. Verotusasioiden hoitamisen kokemukset

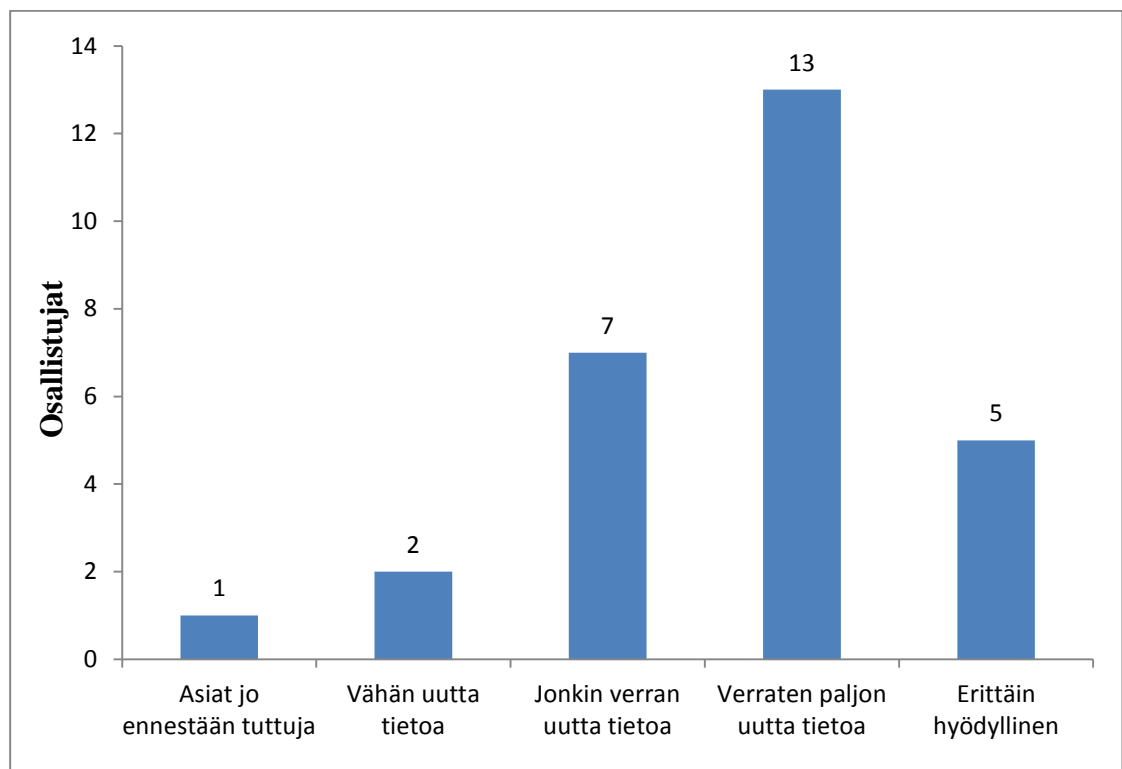
Vertasin vielä ristiintaulukoinnin avulla miten verotusasioiden hoitamiseen liittyvät kokemukset eroavat sukupuolten välillä vai eroavatko ne? Vastaajista naisista 10 % koki verotukseen liittyvien asioiden hoitamisen melko vaikeaksi, ja miesten osalta samalla tavalla koki 22 %. Ei helpoksi eikä vaikeaksi asioiden hoitamisen koki naisista 60 % ja miehistä 22 %. Melko helppoa asioiden hoitaminen oli naisista 30 %:n mielestä ja miehistä 44 %:n. Helppoa veroasioiden hoito oli miehistä noin 6 %:n mielestä

ja toisaalta taas vaikeaksi asioiden hoitamisen koki myös noin 6 % miehistä. (Liite 4, taulukko 1.)

Koulutuksen tarpeellisuus

Yhtenä kysymyksenä pyydettiin vastaajaa arvioimaan koulutuspäivän tarpeellisuutta omalla kohdallaan, ja kuinka vastaaja koki saaneensa tietoa. Vastaaminen tapahtui jälleen väittämiin perustuvalla asteikolla, jossa valittavat vaihtoehdot olivat 1 = asiat olivat jo ennestään tuttuja, 2 = vähän uutta tietoa, 3 = jonkin verran uutta tietoa, 4 = melko paljon uutta tietoa ja 5 = koulutus oli erittäin hyödyllinen.

Vastaajista erittäin hyödylliseksi tilaisuuden koki viisi vastaajaa, eli lähes 18 % osallistujista. Lisäksi melko paljon uutta tietoa koki saaneensa noin 46 % vastaajista, eli 13 henkilöä. Yhdelle koulutukseen osallistuneelle asiat olivat jo pääsääntöisesti tuttuja, ja kaksi koki saaneensa vähän uutta tietoa. Lisäksi seitsemälle osallistujalle tilaisuus tarjosi jonkin verran uutta asiaa. (Liite 3, taulukko 6.)

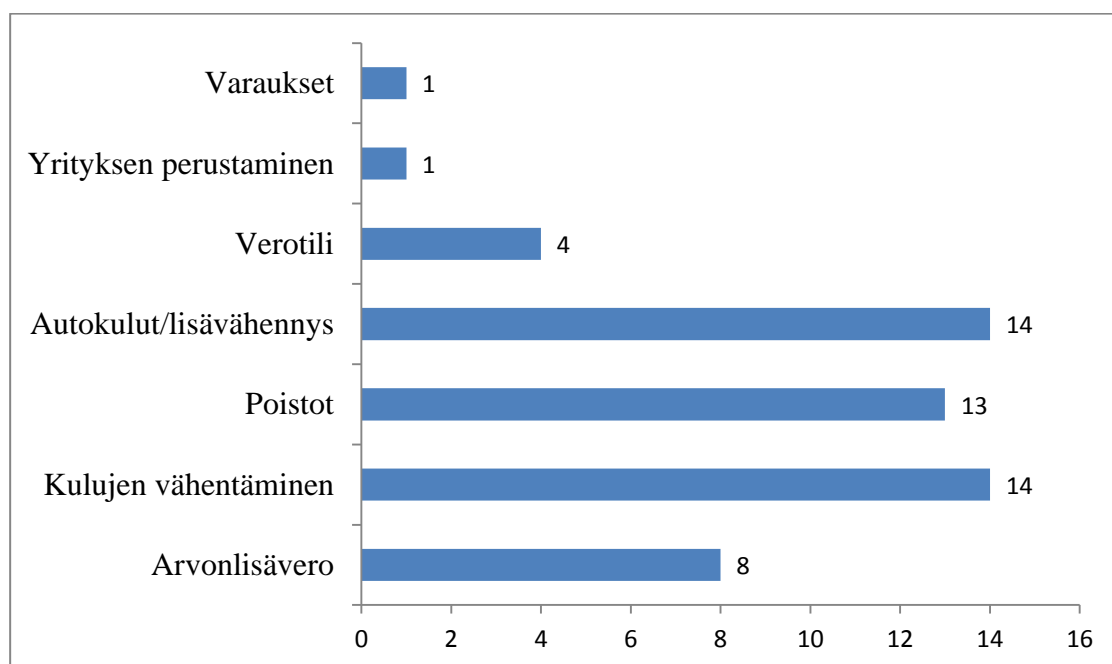
KUVIO 5. Koulutuspäivän antama informaatio

Vastausten jakautuminen antaa positiivisen signaalin koulutuksen tarpeellisuudesta. Koulutusaineiston sisällön antama informaatio vaikuttaa vastaajien mielipiteisiin heidän kokemuksiinsa koulutuksesta, ja tämän kysymyksen vastausten perusteella koulutuksen materiaali vastasi tilaisuuteen osallistuneiden tarpeisiin.

Koulutuksen sisällön hyödyllisyys

Koulutuspäivän aihealueisiin liittyen pyysin vastaajia arvioimaan koulutuksen sisältöä siten, että he merkitsisivät kaksi asiaa, jotka heidän mielestään olivat tärkeimpiä. Kuvio 6 ilmenee mitä asioita vastaajat kokivat tärkeimmiksi. Vastaajista 14 oli sitä mieltä, että autokulujen vähentäminen ja lisävähennyksen tekeminen kiinnostaa yhtä paljon kuin tieto siitä, minkälaisia muita kuluja elinkeinonharjoittaja voi verotuksessaan vähentää. Poistojen tekeminen oli lähes yhtä kiinnostava aihealue koska vastaajista 13 oli sitä mieltä, että niiden läpikäyminen oli tärkeää.

Arvonlisäverotuksen asioiden kertomisen koki tärkeäksi kahdeksan vastaajaa. Verojen maksamiseen ja verotiliin liittyvät asiat olivat tärkeitä neljän vastaajan mielestä, ja yksi vastaajista koki saaneensa hyödyllistä tietoa liittyen varauksiin. Lisäksi yrityksen perustamiseen liittyvien asioiden läpikäymisen koki tärkeäksi vain yksi osallistujista. (Liite 3, taulukko 7.)

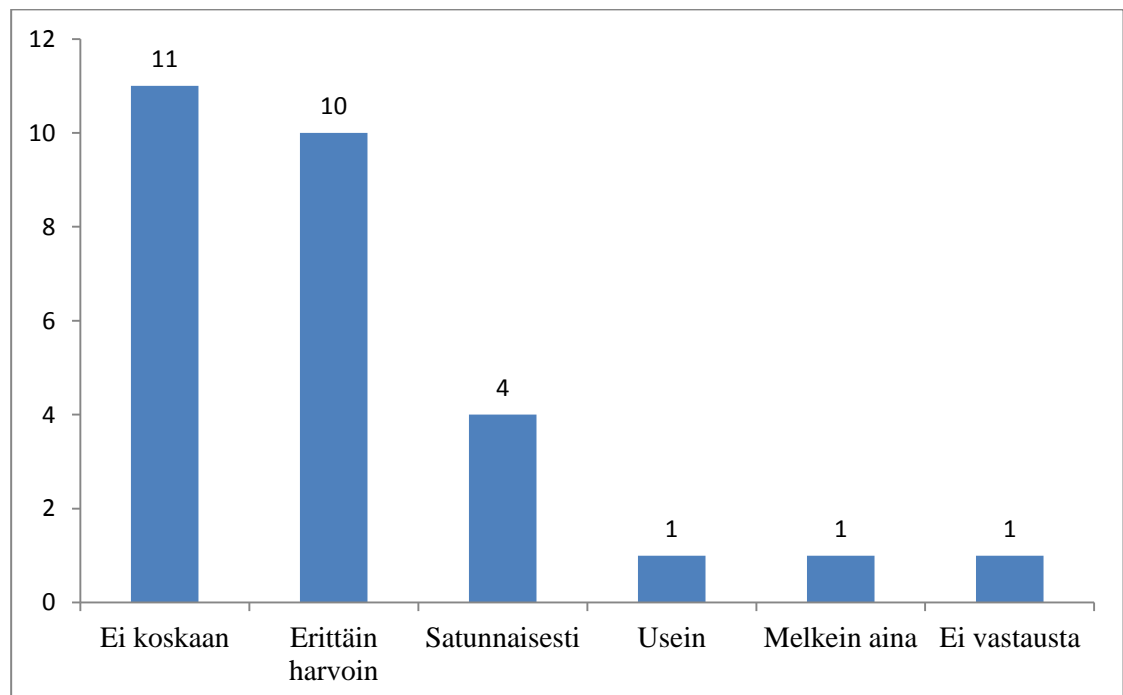
KUVIO 6. Koulutuksen tärkeimmiksi koetut asiat

Koulutuksessa tärkeimmiksi asioiksi koettiin erilaiset vähennykset, kuten vastauksista on nähtävissä. Vastausvaihtoehtoina olivat lisäksi laskumerkinnät, verotuksen muuttaminen/oikaisu sekä yritystulon jakaminen ansio- ja pääomatuloksi. Näihin vastausvaihtoehtoihin ei tullut yhtään merkintää.

Pimeän työn tekeminen

Yhtenä keskustelua, ja jopa hieman hilpeyttäkin, herättäneenä kohtana kyselyssäni oli se, miten vastaaja tekee työtään. Antaako hän aina kuitenkin asiakkaalle tekemästään työstä, vai meneekö työ ohi kirjanpidon? Tässä kysymyksessä mitataan vastaajan rehellisyyttä. Tällä kysymyksellä halutaan myös kartoittaa, miten laajaa harmaan talouden harjoittaminen on kengitysseppien keskuudessa.

Kuviosta 7 voidaan todeta, että noin 40 % vastaajista, eli 11 henkilöä tekee työtään antaen asiakkaalle kuitin aina, ja 10 henkilöä lähes aina. Satunnaisesti kuitin jättää antamatta kyselyyn vastanneista neljä henkilöä ja yksi henkilö useimmiten. Melkein aina työtään tekee ilman kuittia yksi henkilö. Lisäksi yhden vastaajan mielipidettä tähän kysymykseen ei saatu. (Liite 3, taulukko 8.)

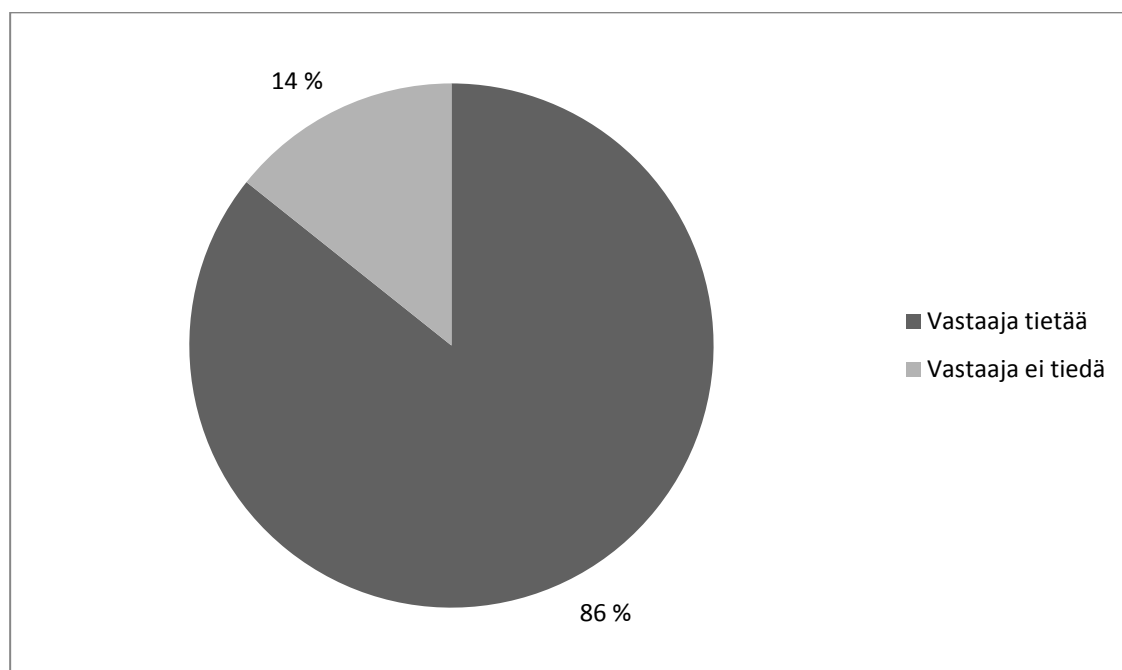

KUVIO 7. Tekeekö vastaaja työtä ilman kuittia

Vastauksia tähän kysymykseen tuli yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikilta koulukseen osallistuneilta. Satunnaisesti -vaihtoehdon kohdalla oli lisätekstinä maininta siitä, että tekee työtä ilman kuittia satunnaisesti, kuitenkin esimerkiksi joka viikko. On huomattava, että kaikkiin vaihtoehtoihin tuli vastauksia.

Oma verotus

Jokaisen olisi hyvä tietää edes jotain omasta verotuksestaan vaikka ei itse veroilmoitustaan täyttäisikään. Siksi yhtenä kysymyksenä oli vastaajan oman verotuksen tietämys. Vastausten mukaan viimeksi toimitetun verotuksen lopputulos oli tiedossa suurimmalla osalla vastaajista. Kuviosta 8 nähdään, että verotukseensa tutustuneita henkilöitä oli 24, eli 86 % vastaajista ja loput neljä henkilöä eivät olleet tietoisia verotuksensa lopputuloksesta. (Liite 3, taulukko 9.)

KUVIO 8. Tietoisuus viimeisimmästä verotuksesta v. 2012

Tämä kysymys oli ajankohtainen koska verotuspäätökset ovat juuri menneet asiakkaille, ja vuoden 2012 verotus on päättymässä. Tämän kysymyksen tarkoituksena oli myös kertoa informaatiota vastaajien asenteesta omaa verotustaan kohtaan. Yhtenä vaihtoehtona vastauksissa oli myös vaihtoehto ”ei kiinnosta”, mutta siihen ei tullut yhtään vastausta.

Vapaa sana

Tässä vastaajilla oli mahdollisuus antaa vapaamuotoista palautetta koulutukseen tai muuhun verotusasiaan liittyen. Kysymyslomakkeen kaikkiin muihin kysymyksiin tuli hyvin vastauksia, mutta tähän kysymykseen ei vastannut kuin muutama henkilö. Vastauksia tuli yhteensä viisi, joista yksi henkilö kaipasi Suomi–Verottaja–Suomi-sanakirjaa ja neljä vastaajaa oli kommentoinut luennon olleen hyvä tai tarpeellinen. (Liite 5.)

6 KEHITTÄMISTYÖN JA TULOSTEN POHDINTAA

Mikä tämän kehittämistyön tuoma lisäarvo toimeksiantajalle on vai onko sitä? Tämän työn tarkoituksena on ollut selvittää pienyrittäjän yrityksen perustamiseen liittyvien ongelmien ja haasteiden hallitsemista. Lisäksi työssä on haettu näkökulmaa yrittäjän verotusasioihin ja niiden hoitamiseen.

Lähestymistapa työssäni on ollut tapaustutkimus, ja työn tarkoitus on osaltaan tuottaa toimeksiantajalle käyttökelpoista tietoa, sekä mahdollisia kehittämisideoita yhdistyksen toimintaan. Tässä luvussa arvioin koulutuksen onnistumista ja käsittelen tekemäni palautekyselyn tuloksia. Esitän myös arviointiani siitä, miten hyvin saatujen vastausten perusteella koulutuksen materiaali vastasi osallistujien tarpeisiin. Luvun lopussa arvioin vielä tutkimukseni luotettavuutta ja pätevyyttä.

6.1 Koulutuksen arviointia

Tutkittaessa vastaajien ikäjakaumaa, on selkeästi nähtävissä se seikka, joka tuli esille myös keskusteluissa yhdistyksen puheenjohtajan kanssa. Kengitysseppien joukko alkaa olla keski-ikäistä ja nuorten osuus on valitettavasti vähäinen. Vaikkakin koulutukseen osallistui vain pieni joukko yhdistyksen jäseniä, tämän kyselyn tulos kertoo kyllä koko yhdistyksen jäsenistön ikäjakaumasta. Nuoria pitäisi jollakin tavalla saada kiinnostumaan kengitysseppän työstä. Voisiko yksi keino olla koulutustilaisuuksien lisääminen, ja sitä kautta saada nuoria innostumaan tästä käsityöläisammattista? Positiivisena pitäisin naisten osuutta koulutukseen osallistuneiden keskuudessa.

Yrittäjänä toimiminen on selkeästi suosituin tapa tehdä kengitysseppän työtä. Monet aloittavat seppänä työskentelyn ollessaan muualla päätyössä, mutta huomaavat varsin pian, että seppän työ vie mennessään ja ryhtyvät yrittäjiksi. Työ on mielenkiintoista ja haastavaa kun työskennellään isojen eläinten kanssa. Niitä on opittava käsittelemään ja lukemaan niiden mielenliikkeitä, jotta työskentely niiden kanssa olisi turvallista. Ammattitaidon lisääminen ja opiskelu ovat tälläkin alalla tärkeitä seikkoja, niin konkreettisen työsuorituksen tekemisen osalta kuin koko yritystoiminnan pyörittämisen osalta.

Oman alansa ammattilaisina kengitysseppät selvästi arvostavat myös taloushallinnon ammattilaisia, koska pääsääntöisesti heillä oli yritystoiminnan pyörittämisessä apunaan joko kirjanpitäjä tai tilitoimisto. Kirjanpidon ja verotuksenkin hoitamisessa on runsaasti työtä ja huomioitavia seikkoja, joten voi olla viisasta keskittää näistä asioista huolehtiminen ulkopuoliselle taloushallinnon osaajalle. Se ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että jokaisen yrittäjän tulisi hallita myös itse perusasiat niin kirjanpidosta kuin verotuksestaakin. Taloushallinnon perusteiden ymmärtäminen auttaa yritystoiminnan pyörittämisessä ja kehittämisessä.

Verotus on monimutkainen ja sekavakin kaikkine lakipykäläviidakkoineen ja ohjeistuksineen. Siksi oli positiivista huomata, että koulutukseen osallistuneet kokivat veroasioidensa hoitamisen olevan pääsääntöisesti vähintäänkin kohtuullisen helppoa. Koulutusta suunnitellessani ja koulutusmateriaalia koostaessani koetin pitää mielessäni sen seikan, että asiat saadaan parhaiten menemään perille kuulijoille kun käytetään tavallista puhekieltä, ja pyrin välttämään vaikeaselkoista lakitekstityyppistä kapulakieltä, jonka käyttämisestä meitä verottajia aina moititaan. Olen myös huomannut työssäni, että asioiden selittäminen mahdollisimman yksinkertaisesti ja selkokielellisesti tuottaa asiakkaiden keskuudessa yleensä parhaan tuloksen. Kun asiakas ymmärtää asian oikein, hän myös osaa yleensä toimia oikein ja se helpottaa sekä asiakasta että verottajaa.

Koulutuksen vastaus tarpeeseen

Koulutusmateriaalin sisällön suunnitteluun käytin runsaasti aikaa miettien niitä seikkoja, jotka ovat keskeisiä yritystoiminnan aloittajalle. Ilmeisesti aineiston sisältämä

informaatio oli kohderyhmälle sopivaa ja ajankohtaista, sillä suurin osa koulutuksiin osallistuneista sai mielestään runsaasti uutta tietoa ja oppia päivän aikana. Tämä tietenkin vahvistaa omaa näkemystäni siitä, minkälaista informaatiota elinkeinonharjoittajille tulisi antaa.

Tulosten perusteella voi päätellä, että erilaisten kirjanpidossa ja verotuksessa tehtävien vähennysten tietämyksen lisääminen koettiin tärkeänä asiana. Koulutusmateriaali piti sisällään runsaasti tietoa erilaisista elinkeinonharjoittajan kirjanpidossa tehtävistä vähennyksistä. Vaikka suurimmalla osalla olikin se kirjanpitäjä tai tilitoimisto hoitamassa yrittäjän kirjanpidon asioita, koettiin näistä kirjanpidossa tehtävistä vähennyksistä saatu informaatio hyödyllisenä. Tämä pistää miettimään, onko yrittäjän ja kirjanpitäjän välinen kommunikaatio aina selkeää ja kaiken kattavaa, vai jääkö sieltä mahdollisesti jotain huomioimatta?

Vastausten tuottamaa informaatiota

Vaikka koulutus sisälsi paljon yrityksen perustamiseen liittyviä asioita, ei niitä tärkeimmäksi asiaksi koulutuksessa kuitenkaan kokenut kuin yksi vastaaja. Tämä voisi johtua siitä, että suurin osa osallistujista oli perustanut yrityksen jo aiemmin ja asiat siltä osin olivat tuttuja. Koulutuksen sisältö oli melko laaja, ja kyselyssäni pyysin vastaajia merkitsemään vain kaksi tärkeimmäksi kokemaansa asiaa, joten tämäkin voi aiheuttaa vastausten jakautumista siten kuin tulokset osoittavat.

Runsaasti keskustelua herätti koulutustilaisuuksissa myös lisävähennykset, joita tehdään veroilmoitusta täytettäessä. Kyseessä olevat ammatinharjoittajat kun tekevät työtään useinkin olosuhteissa, joissa lisävähennys tulee kyseeseen, niin tilapäisen työmatkan kuin kilometrikorvauksen osalta. Tosin suurimmalla osalla kengityssepistä on yritystoiminnan varallisuuteen kuuluva kulkuneuvo jolla he liikkuvat työkohteista toiseen. Joukossa on kuitenkin myös niitä, jotka tekevät työmatkojaan yksityisvaroihin kuuluvalla autolla, ja heille lisävähennyksen perusteiden kertominen tuntui antavan ahaa-elämyksiä koulutuspäivän aikana.

Mielestäni oli hyvä käyttää koulutustilaisuudessa aikaa näiden asioiden herättämien kysymysten käsittelyyn, koska sillä tavoin saadaan parhaiten tietoisuutta lisättyä ja yrittäjä osaa toimia oikein. Kehotin yrittäjiä keskustelemaan sen oman kirjanpitäjän

kanssa yleisestikin erilaisista vähennyksistä, jotta yrittäjä saa oikeudenmukaisen käsittelyn niin kirjanpidon kuin verotuksen osalta.

Harmaan talouden kitkeminen on yksi suuri tavoite koko yritysmaailmassa. Hevostalous on valitettavasti sellainen alue, jolla tätä harmaata taloutta esiintyy runsaasti. Mistä se sitten juontaa juurensa, sitä on varmasti mahdotonta täysin selittää. Yhtenä seikkana voisi ajatella olevan sen, että useimmiten työsuorituksen vastaanottajana on yksityishenkilö, jolle sillä työstä saatavalla kuitilla ei niin ole merkitystä. Tämän osalta vaadittaisiin selkeää asenteiden muuttamista, niin asiakkaiden kuin hevostaloudessa työskentelevien osalta.

Kengitysseppien keskuudessa harmaan talouden tilanne näyttäisi olevan hyvin hallinnassa, ainakin koulutukseen osallistuneiden osalta. Tietysti tilanne on huolestuttava siltä osin, että mukana joukossa kuitenkin on niitä, jotka tekevät työtään ilman kuittia. Tämän joukon osalta tarvittaisiin lisää tietoisuutta ja ymmärtämistä siitä, mitä heidän pimeään työn tekeminen aiheuttaa muille yrittäjille. Vakuutusmaksujen nousua, kilpailun vääristymistä, verotuksen kiristymistä – ainakin nämä seikat vaikuttavat sen yrittäjäjoukon taloudelliseen selviytymiseen, jotka työtään tekevät rehellisin perustein.

Kiinnostusta oman yritystoiminnan asioihin tuntui ainakin verotuksen osalta koulutukseen osallistuneilla olevan. Suurin osa oli tietoinen oman verotuksensa kohtalosta viimeisen toimitetun verotuksen osalta. Tämä on positiivinen merkki yrittäjien taloudenpidon ymmärryksestä ja kiinnostuksesta. Tietenkään tämä ei kerro totuutta siitä, onko verotus mennyt oikein. Onko siellä huomioitu kaikki mahdollisesti yrittäjälle kuuluvat vähennykset, ja onko toisaalta taas tulonmuodostuksen puolelta huomioitu kaikki tulot.

Yhtä kaikki, tärkeää on se, että yrittäjät ovat kiinnostuneita omista asioistaan, ja toivonkin yhä useamman yrittäjän ottavan selvää heitä koskevista asioista. Kirjanpitäjien vastuu yrittäjien asioiden hoitajina on merkittävä, kuten Taloushallintoliiton johtaja Sirpa Airola artikkelissa Yrittäjän ankara verovastuu (Saari 2013, 42) mainitsee, että ”jos omaa osaamista talouspuolesta ei ole, niin oikea osoite heti alusta alkaen on tili-toimisto.” Tämä pitää hyvin paikkansa, ja onkin yrittäjän kannalta väärä paikka säästää, jos yrittää selviytyä itse kirjanpidon ja verotuksen asioiden hoitamisesta silloin kun osaamista niihin asioihin ei ole.

Viimeisenä kysymyslomakkeen kohtana oli vapaa sana, jossa toivoin saavani kommentteja koulutukseen liittyvistä asioista tai muista vastaajan mieltä askarruttavista kysymyksistä. Vastauksia tähän ei juuri tullut, mutta kertokoon se sitten vaikka omalta osaltaan koulutuksen antaman informaation kattavuudesta. Osallistujilta saatu suullinen palaute oli päivän mittaan tärkeää, ja hyvänä asiana pidin sitä, että keskustelua syntyi erilaisista asioista ja osallistujat rohkenivat kysyä heitä arveluttavista asioista.

6.2 Koulutuksen tarve tulevaisuudessa – Miten tästä eteenpäin

On selvästi nähtävissä nyt järjestettyjen tilaisuuksien perusteella, että tilausta tämän tyyppisten asioiden esille tuomiseen kengitysseppien keskuudessa on. He ovat oman alansa ammattilaisia, tai kouluttautumassa sellaisiksi, ja he tarvitsevat tietoa yritystoiminnan käytännön asioista myös sieltä taloushallinnon puolelta. Yrittäjälle ei riitä se, että hän osaa oman työnsä hyvin, vaan hänen täytyy pystyä myös hoitamaan yrityksensä paperiasioita ja hallinnollista puolta. Vaikkakin useimmiten apuna tosiaan on se kirjanpitäjä tai tilitoimisto.

Toimeksiantajana toimiva yhdistys on aktiivisesti järjestänyt koulutuksia jäsenistölleen, ja tätä toimintaa tulee ehdottomasti jatkaa. Koulutuksen kautta on mahdollisuus vaikuttaa yksin työtä tekevien yrittäjien osaamiseen. Jo pelkästään se, että kengitysepät kokoontuvat yhteen koulutustilaisuuksissa, antaa mahdollisuuden vaikuttaa heidän asenteisiin ja työtapoihin. Lisäksi koulutuksien avulla saadaan lisättyä tietoisuutta, ja voidaan neuvoa oikeita toimintatapoja.

Kengitysepät työskentelevät ympäri Suomea kokoontuen joitakin kertoja vuodessa erilaisten tapahtumien ja koulutustilaisuuksien puitteissa. Yhdistys järjestää kilpailuja ja koulutuksia eri paikkakunnilla ympäri maata, jotta kaikilla olisi tasavertaiset mahdollisuudet osallistua erilaisiin tilaisuuksiin. Näillä tapahtumilla on tärkeä osuus silloin, kun seppä haluaa lisätä omaa osaamistaan ja tietämystään. Näihin erilaisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin tulisikin panostaa myös tulevaisuudessa.

Verotukseen liittyvää koulutusta voisi ajatella liitettävän kengityseppien koulutukseen jo ennen kuin opiskelija valmistuu ammattiin. Nykyisin hevostalouden oppilaitokset kouluttavat opiskelijoita erilaisiin hevostalouden tehtäviin, ja heidän opintoihinsa liit-

tyy taloushallinnon perusasioita. Lisäksi ammattitutkintoon johtavassa koulutuksessa käydään myös hieman läpi yritystalouden perusteita.

Mielestäni selkeä tarve syventäville opinnoille niin kirjanpidon kuin verotuksenkin alueilta olisi olemassa. Miten ja missä opintojen vaiheessa koulutusta sitten tulisi järjestää? Varmasti yksi hyvä vaihtoehto voisi olla koulutusten liittäminen oppilaitosten tekemään opetukseen. Tämä tietysti vaatisi muutoksia oppilaitosten opintosuunnitelmiin laajemminkin. Ammatissa toimivien yrittäjien osalta voisi miettiä järjestettävän luentotyyppisiä tilaisuuksia esimerkiksi puolen päivän mittaisina muun koulutuksen yhteydessä toteutettuna.

6.3 Luotettavuuden arviointia

Tutkimuksen uskottavuuden kannalta on tärkeää, että luotettavuuden arviointia suoritetaan. Luotettavuuden arviointiin on olemassa erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti liittyvät jossain määrin aina toisiinsa tutkimuksessa. Miksi luotettavuuden arviointia sitten tehdään? Tulosten merkittävyyden ja yleistettävyyden kannalta arviointi on avainasemassa, tutkimuksen etiikka ja totuus tulee esiin arvioinnin kautta. (Likitalo & Rissanen 1998, 71.)

Tutkimuksen reliabiliteetti tulee esille siten, että tulosten tarkkuus pysyy samana vaikka tutkimus toistettaisiin. Tulokset eivät siis voi perustua sattumanvaraisuuteen (Holopainen & Pulkkinen 2008, 17). Tutkimusaineiston luotettavuuden yhtenä kriteerinä on uskottavuus. Uskottavuuden arviointia suoritin vertaamalla vastaajien mielipiteitä omiin kokemuksiini yrittäjäasiakkaiden kanssa asiointiin.

Koulutuksen sisältämä materiaali on käyttökelpoista myös muiden ammattiryhmien edustajille, ja samantyyppinen koulutustilaisuus olisi tämän aineiston pohjalta järjestettävissä muillekin elinkeinonharjoittajina toimiville yrittäjille. Siirrettävyys kohde-ryhmästä toiseen antaa työlle lisää ulottuvuutta, ja myös lisää sen uskottavuutta.

Validiteetti eli tutkimuksen pätevyys kertoo miten hyvin tutkija on onnistunut mittaamaan oikeita asioita, juuri niitä mitä pitikin (Holopainen & Pulkkinen 2008, 16). Miten tutkija on onnistunut johtopäätöksissään verrattuna tutkittavaan aineistoon, ja kuinka onnistuneita tutkimustulosten tulkinnat ovat. Tutkimukseni validiteetin kannal-

ta on tärkeää, että kyselyyn vastanneet ovat ymmärtäneet koulutuksen sisältämän aineiston ja informaation oikein, ja pystyvät yhdistämään saamansa tiedon palautekyselyn sisältämiin kysymyksiin.

Mielestäni tutkimukseni luotettavuus perustuu huolelliseen koulutusaineiston rakentamiseen ja sen informatiiviseen sisältöön. Samantyyppisen tilaisuuden järjestäminen olisi mahdollista, palautteen sisältöön todennäköisesti voisi vaikuttaa kohderyhmän aiemmat kokemukset ja tiedot verotukseen liittyen. Tämän kohderyhmän tasoiselle ryhmälle toteutetun koulutuksen ja kyselyn antamat tulokset vastaisivat varmasti melko hyvin nyt toteutuneita tuloksia. Yritystoiminnan muodolla uskoisin kuitenkin olevan vaikutusta vastauksiin.

Tutkimukseni validiteetin kannalta ajateltuna työni onnistui, ja mielestäni sain vastauksia tutkimusongelmaani. Kyselylomakkeen kysymykset mukailivat koulutusaineistoa ja vastaajat olivat ymmärtäneet kysymykset oikein. Kysymysten ja vastausten antama informaatio oli kattavaa, ja onnistuin mielestäni hyvin tulkitsemaan saamani vastaukset.

Kyselyyn saatujen vastausten määrään olin myös erittäin tyytyväinen. Kaikki koulutukseen osallistuneet vastasivat myös kyselyyn, joten koulutuksen osalta palaute oli kattava. Kuitenkaan tutkimukseni tulokset eivät ole yleistettävissä koskemaan kaikkia ammatinharjoittajina toimivia kengitysseppiä, koska koulutuksiin osallistuneiden määrä on suhteellisen pieni verrattuna yhdistyksen kokonaisjäsenmäärään.

7 LOPUKSI

Verotuksen parissa pitkälti toistakymmentä vuotta toimineena tämä oli ensimmäinen suurempi koulutuskokonaisuus jonka järjestin. Aiemmin olen kouluttanut lähinnä Verohallinnon sisällä toimistomme omaa henkilökuntaa, ja käynyt pitämässä muutaman lyhyen luennon verotuksesta joissakin oppilaitoksissa tai muissa tilaisuuksissa. Tämä opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä ja vaativa. Toisaalta se on myös opettanut paljon.

Työn aloitin viime tammikuussa jolloin sain toimeksiantajakseni Suomen Kengitysseppät ry:n. Yhdistyksen kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta lähdin pohtimaan alusta-

vaa koulutusmateriaalia kohderyhmän tarpeisiin. Prosessissa on ollut paljon hyötyä omasta ammattitaidosta ja osaamisesta nimenomaan elinkeinonharjoittajien verotuksen osalta.

Omien havaintojen ja osaamisen lisäksi kollegoiden tuki ja neuvot ovat olleet tärkeitä tämän projektin aikana. Verotus on niin monipuolinen ala, että oma osaaminen ei mitenkään voi kattaa kaikkea tarpeellista ja huomioitavaa. Olen saanut apua etenkin rekisteröinnin asiantuntijoilta kun olen laatinut koulutusmateriaalia uuden yrittäjän yrityksen aloittamistoimista.

Koulutusajankohtien sopiminen toimeksiantajan kanssa oli jossain määrin haasteellista, koska koulutusta toivottiin järjestettävän muun kengitysepille suunnatun koulutuksen kanssa samanaikaisesti. Yhdistys järjesti keväällä kilpailuja ja joitain yksittäisiä koulutuspäiviä, mutta näiden yhteydessä ei ollut mahdollista järjestää koulutusta yrittäjän verotukseen liittyen.

Yrittäjän verotusasioiden koulutusta järjestettiin loppujen lopuksi kahtena tilaisuutena, sillä matkan varrella sain yhteydenoton myös Ylä-Savon ammattiopistosta Kiuruvedeltä. Heillä oli kiinnostusta saada järjestettyä koulutuspäivä myös heidän omille opiskelijoilleen. Hingunniemessä pidin siis luentopäivän ammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa oleville opiskelijoille. Mielestäni tämän koulutuksen ajankohta oli sopiva, koska heillä oli jo perusasiat yritystoiminnasta tiedossaan ja osalla oli oma yritysikin jo perustettuna. Heidän kanssaan sain hyvää harjoitusta luennon pitämisestä, ja tilaisuus toimi itselleni vähän kuin kenraaliharjoituksena.

Yhdistyksen kanssa sovittu koulutus järjestettiin lopulta lokakuussa Ypäjän hevosopiston tiloissa. Tämä koulutustilaisuus oli jaettu kahdelle päivälle. Ensimmäisenä päivänä koulutusta järjestettiin hevosten kengittämiseen liittyvistä asioista, ja toisena päivänä keskityttiin paperiasioihin, eli tähän minun toteuttamaani koulutukseen.

Mielestäni koulutukset onnistuivat hyvin tuoden itselleni erittäin tervetullutta kokemusta koulutuksen suunnittelusta ja läpiviemisestä. Aineiston kerääminen ja koulutusmateriaalin koostaminen antoi itselleni paljon lisää osaamista ja tietoa verotuksesta, koska en ole työssäni kaikkea sitä tehnyt, mistä koulutuksessa kerroin. Sen takia oli

tärkeää omaksua asiat ensin itse, jotta voisin niistä uskottavasti puhua koulutustilaisuudessa.

Itselleni jäi positiivinen kuva kouluttajana toimimisesta, ja toivonkin pystyväni tulevaisuudessa myös hyödyntämään osaamistani koulutusten järjestämisen puitteissa mieluiten yritystoiminnan harjoittajille tai opiskelijoille. Prosessin vaatima työmäärä oli suuri, ja jossain vaiheessa taisin tuntea jonkunlaista riittämättömyyden tunnetta koulutusmateriaalia työstäessäni. Koulutusten järjestäminen tuntui kuitenkin niin palkitsevalta, että kaikki se stressi, jota työn edetessä tunsin, oli varmasti vaivan arvoista.

LÄHTEET

Alastalo, Marja 2009. Tutkimushaastattelun historia yhteiskuntatieteissä. Teoksessa Ruusu vuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.) Haastattelu. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Aloittavan yrittäjän kysymyksiä arvonlisäverosta 2010. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Aloittavan_yrittajan_kysymyksiä_arvonlisaverosta. Päivitetty 18.4.2012. Luettu 16.5.2013.

Andersson, Edward, Ikkala, Jarmo & Penttilä, Seppo 2009. Elinkeinoverolain kommentaari. Helsinki: Talentum.

Andersson, Edward & Linnakangas, Esko 2006. Tuloverotus. Helsinki: Talentum.

Arvonlisäverottoman vähäisen toiminnan raja 8 500 euroa 2010. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Arvonlisaverottoman_vahaisen_toiminnan_raja_8_500_euroa. Päivitetty 16.4.2011. Luettu 14.5.2013.

Arvonlisäverotus 2013. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Arvonlisaverotus. Päivitetty 1.1.2013. Luettu 23.10.2013.

Arvonlisäverovelvollisen opas 2011. Verohallinnon julkaisu 189.11. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Arvonlisaverovelvollisen_opas_2011. Päivitetty 1.4.2011. Luettu 23.10.2013.

Arvonlisäverovelvollisuuden alarajaan liittyvä huojennus 2011. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Arvonlisaverovelvollisuuden_alarajaan_liittyva_huojennus. Päivitetty 1.7.2011. Luettu 16.5.2013.

Autokulujen vähentäminen 2011. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Tuloverotus/Elinkeinotoiminnan_tuotot_ja_kulut/Autokulujen_vahentaminen. Päivitetty 25.3.2011. Luettu 17.5.2013.

Elinkeinotoiminnan nettovarallisuus 2011. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Tuloverotus/Elinkeinotoiminnan_nettovarallisuus. Päivitetty 25.3.2011. Luettu 17.5.2013.

Elinkeinotoiminnan tuotot ja kulut 2012. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Tuloverotus/Elinkeinotoiminnan_tuotot_ja_kulut. Päivitetty 27.2.2012. Luettu 17.5.2013.

Ennakkoperintärekisteriin hakeutuminen 2010. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtio_ja_osuuskunta/Ennakkoperintarekisteri/Ennakkoperintarekisteriin_hakeutuminen. Päivitetty 22.10.2010. Luettu 16.5.2013.

Ennakkoperintärekisteriin merkitsemisen edellytykset ja rekisteristä poistamisen perusteet 2009. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Hakemusasiat/Ennakkoperintärekisteriin_merkitsemisen_edellytykset_ja_rekisterista_poistamisen_perusteet. Päivitetty 18.6.2009. Luettu 17.5.2013.

Ennakkoperintärekisterimerkinnän tarkistaminen 2013. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtio_ja_osuuskunta/Ennakkoperintärekisteri/Ennakkoperintärekisterimerkinnän_tarkistaminen. Päivitetty 8.1.2013. Luettu 16.5.2013.

Ennakkoverot 2010. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Ennakkoverot. Päivitetty 7.9.2010. Luettu 16.5.2013.

Ennakkoperintärekisteri 2010. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Ennakkoperintärekisteri. Päivitetty 22.10.2010. Luettu 16.5.2013.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2011. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Holopainen, Martti & Pulkkinen, Pekka 2008. Tilastolliset menetelmät. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Juanto, Leila & Linnakangas, Esko 2008. Arvonlisäverotus ja muu kulutusverotus. Helsinki: Talentum.

Kirjanpito, tilikausi ja verovuosi 2011. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Perustaminen/Kirjanpito_tilikausi_ja_verovuosi. Päivitetty 25.3.2011. Luettu 11.9.2013.

Koulutusmenot henkilöverotuksessa 2011. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_vero_ohjeet/Elinkeinoverotus/Koulutusmenot_henkiloverotuksessa. Päivitetty 14.11.2011. Luettu 5.11.2013.

Laki elinkeinotulon verottamisesta 2012. Verolait 1/2012. Helsinki: Talentum Media Oy.

Liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä maataloudenharjoittajien matkakustannusten vähentäminen 2012. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Tulon_veronalaisuus_ja_menon_vahennys_kelpoisuus/Liikkeen_ja_ammattinharjoittajien_seka_maataloudenharjoittajien_matkakustannusten_vahentaminen. Päivitetty 25.1.2012. Luettu 17.5.2013.

Likitalo, Heikki & Rissanen, Riitta 1998. Tutkimusmenetelmät. Menetelmätietoutta tradenomiopiskelijoille. Opetusmoniste. Kuopio: Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu.

Linnakangas, Esko & Myrsky, Matti 2006. Elinkeinotulon verotus. Helsinki: Talentum.

Murtomäki, Otto 2010. Yrittäjän arvonlisäverokirja. Helsinki: Verotieto Oy.

Ojasalo, Katri, Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2010. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOY pro Oy.

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2009. Haastattelu. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Saari, Heikki 2013. Yrittäjän ankara verovastuu. Taloustaito 9/2013, 42.

Salin, Marjo 2009. Liikkeen- ja ammatinharjoittajan kirjanpito. Helsinki: Verotieto Oy.

Salin, Marjo 2009. Liikkeen- ja ammatinharjoittajan verokirja. Helsinki: Verotieto Oy.

Suomen Kengityssepat Ry 2013. Yhdistyksen WWW-sivut.
<http://www.suomenkengityssepat.fi/>. Ei päivitystietoa. Luettu 26.9.2013.

Sydänmaanlakka, Pentti 2006. Älykäs itsensä johtaminen. Helsinki: Talentum Media Oy.

Tomperi, Soile 2011. Käytännön kirjanpito. Helsinki: Edita Oy.

Tuloverolaki 2012. Verolait 1/2012. Helsinki: Talentum Media Oy.

Verohallinnon päätös verovapaista matkakustannusten korvauksista vuonna 2013, 2012. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Yritys_tyonantajana/Verohallinnon_paatos_verovapaista_matkakustannusten_korvauksista_vuonna_2013. Päivitetty 18.12.2013. Luettu 17.5.2013.

Verotili 2012. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtio_ja_osuuskunta/Verotili. Päivitetty 18.5.2012. Luettu 17.5.2013.

Verotilille kuuluvien verojen ilmoittaminen ja maksaminen 2012. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Verotili/Verotilille_kuuluvien_verojen_ilmoittaminen_ja_maksaminen. Päivitetty 28.12.2012. Luettu 17.5.2013.

Yksityisen elinkeinonharjoittajan perustamisilmoitus 2013. Patentti- ja rekisterihallitus. WWW-dokumentti. <http://www.prh.fi/print/fi/kaupparekisteri/yeh/perustaminen.html>. Päivitetty 2.1.2013. Luettu 16.5.2013.

Yrityksen maksuvaikeudet 2010. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtio_ja_osuuskunta/Maksuvaikeudet. Päivitetty 14.9.2010. Luettu 17.5.2013.

Yrityksen perustaminen 2010. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Perustaminen. Päivitetty 20.12.2010. Luettu 11.9.2013.

Yritys työnantajana 2013. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Yritys_tyonantajana. Päivitetty 22.8.2013. Luettu 6.11.2013.

Yrittäjän eläketurva 2013. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Yritys_tyonantajana/Yrittajan_elaketurva. Päivitetty 8.1.2013. Luettu 8.10.2013.

Yrittäjän työterveyshuollosta aiheutuneiden kustannusten vähentäminen verotuksessa. 2007. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_vero-ohjeet/Elinkeinoverotus/Tulon_veronalaisuus_ja_menon_vahennyskelpoisuus/Yrittajan_tyoterveyshuollosta_aiheutuneiden_kustannusten_vahentaminen_verotuksessa. Päivitetty 28.5.2007. Luettu 17.5.2013.

Yrittäjyyden ja työsuhteen tunnusmerkkejä 2011. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Olenko_palkansaaaja_vai_yrittaja/Yrittajyyden_ja_tyosuhteen_tunnusmerkkeja. Päivitetty 11.1.2011. Luettu 16.5.2013.

11.11.2013

YRITTÄJÄN VEROTUS

20.9.2013

Yrityksen perustaminen

- Liikkeen- ja ammatinharjoittaja
- Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö
- Osakeyhtiö ja osuuskunta

Liikkeen- ja ammatinharjoittaja

- ei tarvita erillistä lupaa tai sopimusta
- ilmoitus Verohallinnolle (ja kaupparekisteriin)
- Perustamisilmoitus Y3

Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö

- Yhtiösopimus
- ilmoitus Verohallinnolle ja kaupparekisteriin
- Perustamisilmoitus Y2

Osakeyhtiö ja osuuskunta

- kirjallinen sopimus
- ilmoitus Verohallinnolle ja kaupparekisteriin
- Perustamisilmoitus Y1
- Yritys-Suomi, ELY- keskus, Uusyrityskeskus

Ennakkoperintärekisteri

- elinkeinotoiminnan harjoittajat
- yritysmuodosta riippumaton
- ennakoverot
- esteenä laiminlyönnit

11.11.2013

Arvonlisäverovelvollisten rekisteri

- verovelvollisuuden raja 8500 euroa
- voi hakeutua vähäisen toiminnan harjoittaja
- toiminnan arvonlisäverollisuus

Työntantajarekisteri

- palkanmaksua
- vähintään kaksi vakituista työntekijää
- vähintään kuusi työntekijää

Yrittäjä vai palkansaaja

- Elinkeinotoiminnan tunnusmerkit
 - taloudellinen riski
 - useita toimeksiantajia
 - oma vastuu, itsenäinen toiminta
 - toimitilat

Arvonlisävero

- Arvonlisäverokannat
 - 10 %
 - 14 %
 - 24 %

Arvonlisävero

- veron peruste
 - tuotteen tai palvelun veroton hinta
 - laskutuslisä
 - kuljetuskustannukset

Arvonlisävero

Veron laskeminen:
Tuotteen veroton hinta 1000 e ja vero 24 %
 $1000 \text{ e} \times 24/100 = 240 \text{ e}$
Tuotteen verollinen hinta 1240 e

11.11.2013

Arvonlisävero

Veron laskeminen:
Tuotteen verollinen hinta 3000 e ja vero 24 %

$3000 \text{ e} \times 24/124 = 580,65 \text{ e}$
Tuotteen veroton hinta $3000 \text{ e} - 580,65 \text{ e}$
 $= 2419,35 \text{ e}$

Arvonlisävero

- vähäinen toiminta
 - liikevaihto alle 8500 e
 - Oma arvio
 - Takautuvasti maksuun
- alarajahuojennus

Arvonlisävero

- ilmoitetaan kohdekausittain
- Ilmoitusjaksot
 - kuukausi
 - neljännesvuosi
 - vuosi
- Oma-aloitteinen vero

Arvonlisävero

- tilitetään verotilille
- ep. kohdekautta seuraavan toisen kk:n 12. pvä
 - esim. syyskuun alv maksussa 12.11.
 - vuosimenettelyssä helmikuun viimeinen pvä
- verotiliviite
- ei voi kohdistaa tietyille verolle

Arvonlisävero

- yleinen vähennysoikeus
- koskee verollista toimintaa
- tietyt edellytykset
 - laskumerkinnät
 - myyjän alv-tunniste

Arvonlisävero

- vähennysrajoituksia
 - oma asunto, harrastustila tai vapaa-ajanasunto
 - asunnon ja työpaikan väliset matkat
 - edustuskulut
 - autot
 - yksityistalouden menot

11.11.2013

Marginaalivero

- koskee käytetyn tavarán kauppaa
- vapaaehtoinen
- vero voittomarginaalista

Laskumerkinnät

- Kirjanpitolaki
- Arvonlisäverolaki
- Arvonlisäveroasetus

Laskumerkinnät

- lasku, tosite
 - paperinen
 - sähköinen
- yleiset laskumerkinnät
- kevennetyt laskumerkinnät

Ennakkoperintä

- ennakkovero/verokortti
- ennakkoperintärekisteri
- perustuu arvioon
- maksetaan erissä joko kuukausittain tai harvemmin

Elinkeinotoiminnan tuotot

- veronalaista tuottoa
 - käteinen raha
 - rahanarvoiset edut
 - laskutuksen kautta tulleet tulot

Elinkeinotoiminnan kulut

- vähennyskelpoiset kulut
- vähennyskeltottomat kulut

11.11.2013

Vähennyskelpoiset kulut

- Palkat
- Työterveyshuolto
- Yel-maksut
- Vakuutukset
- Edustusmenot

Vähennyskelpoiset kulut

- Koulutusmenot
- Työvaatteet
- Puhelin, internet
- Toimitilakulut
- Kalustohankinnat
- Työvälineet
- ym. ym.

Vähennyskelvottomat kulut

- yritystoimintaan liittymättömät
- sakot, laiminlyöntimaksut
- verot ja viivästyskorot

Poistot

- Koneet ja kalusto
 - 25 %
- Rakennukset
 - 4 %
 - 7 %
 - 20 %

Varaukset

- Toimintavaraus
- Jälleenhankintavaraus

Automenot

- Yrityksen varallisuutta
- Yksityistalouden varallisuutta

11.11.2013

Auto yrityksen varoissa

- yksinomaan tai pääasiallisesti yritystoiminnan käytössä
- enemmän kuin 50 % yritysajoa
- kulut kirjanpidossa
- ajopäiväkirja/luotettava selvitys

Auto yksityistalouden varoissa

- alle 50 % yritysajoa
- lisävähennys yritystoiminnan ajoista
0,45 e/km
- ajopäiväkirja/luotettava selvitys

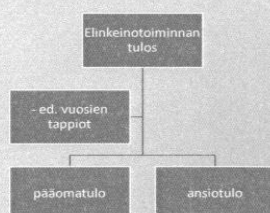
Ajopäiväkirja/luotettava selvitys

- kokonaiskilometrit
- ajon alkamis- ja päättymisaika
- ajon alkamis- ja päättymispaikka
- matkan pituus
- ajon tarkoitus

Lisävähennys elantokustannuksista

- EVL 55 §
 - Lisävähennys tilapäisistä työmatkoista aiheutuneista lisääntyneistä elantokustannuksista
- Päiväraha yli 6 h 17 e
 yli 10 h 38 e

Tulonjako

Verotuksen muuttaminen

- verotus vahvistetaan lokakuun lopussa
- nopeat korjaukset ennen lokakuun puoltaväliä
- Oikaisuvaatimus
 - viisi vuotta

11.11.2013

Maksuvaikeudet

- Saldohuomautus
- Ilmoitus perittäväksi siirrosta
- Maksumuistutus
- Maksujärjestely
- Ulosotto

Tietoa

- Ytj.fi
- Vero.fi
- Etk.fi
- Prh.fi
- Yritys-Suomi puhelinpalvelu
- Uusyrityskeskukset
- ELY-keskukset

Yrittäjän verotus

Kysely liittyen opinnäytetyöhöni Mikkelin ammattikorkeakoulun Liiketalouden laitoksen tradenomin koulutuksessa.

Vastauksesi käsitellään täysin luottamuksellisesti eikä yksittäistä vastaajaa voida yksilöidä.

[illegible]

Ikäryhmä

- ☐ alle 25
- ☐ 25 – 35
- ☐ 36 – 45
- ☐ 46 – 55
- ☐ yli 55

Sukupuoli

- ☐ nainen
- ☐ mies

Ammatti

- ☐ opiskelija
- ☐ palkansaaja
- ☐ yrittäjä
 - ☐ päätoiminen
 - ☐ sivutoiminen
- ☐ joku muu, mikä? _____

Kirjanpitosi/Veroasiasi hoitaa

- ☐ itse
- ☐ kirjanpitäjä/tilitoimisto
- ☐ joku muu, kuka?

Arvioi oheisella asteikolla miten koet veroasioiden hoitamisen?

Helppoa

5

4

3

2

Vaikeaa

1

Arvioi koulutuspäivän tarpeellisuutta omalla kohdallasi oheisella asteikolla.

Erittäin hyödyllinen

Asiat olivat jo ennestään
tuttuja

5

4

3

2

1

Kyselylomake

Mistä asiasta koit saavasi eniten hyödyllistä tietoa? (Valitse kaksi tärkeintä)

☐ arvonlisävero	☐ autokulut/lisävähennys
☐ kulujen vähentäminen	☐ laskumerkinnät
☐ poistot	☐ varaukset
☐ verotili	☐ verotuksen muuttaminen/oikaisu
☐ yrityksen perustaminen	☐ yritystulon jakaminen ansio- ja pääomatuloksi

Oletko tehnyt tai teetkö töitä ilman että annat asiakkaalle kuitin tekemästäsi työstä?

- ☐ en koskaan
- ☐ erittäin harvoin
- ☐ satunnaisesti (kuitenkin esim. joka viikko)
- ☐ usein
- ☐ lähes aina

Lopuksi vielä kysymys liittyen omaan verotukseesi.

Tiedätkö miten viimeisin verotus (v. 2012) omalta kohdaltasi on mennyt?

- ☐ kyllä tiedän
- ☐ en tiedä
- ☐ ei kiinnosta

Onko jotain mitä haluat vielä sanoa, sana on vapaa!

Kiitos vastauksestasi !

1. Vastaajan ikäryhmä

	Lukumäärä	Prosenttia
Alle 25 vuotta	2	7,1
25-35 vuotta	9	32,1
36-45 vuotta	12	42,9
46-55 vuotta	3	10,7
Yli 55 vuotta	2	7,1
Yhteensä	28	100,0

2. Vastaajan sukupuoli

	Lukumäärä	Prosenttia
Nainen	10	35,7
Mies	18	64,3
Yhteensä	28	100,0

3. Vastaajan ammatti

	Lukumäärä	Prosenttia
Palkansaaja	4	14,3
Päätoiminen yrittäjä	19	67,9
Sivutoiminen yrittäjä	5	17,9
Yhteensä	28	100,0

4. Kirjanpidon/Veroasioiden hoitaja

	Lukumäärä	Prosenttia
Itse	5	17,9
Kirjanpitäjä tai tilitoimisto	22	78,6
Joku muu	1	3,6
Yhteensä	28	100,0

5. Veroasioiden hoitamisen helppous/vaikeus

	Lukumäärä	Prosenttia
Vaikeaa	1	3,6
Melko vaikeaa	5	17,9
Ei vaikeaa eikä helppoa	10	35,7
Melko helppoa	11	39,3
Helppoa	1	3,6
Yhteensä	28	100,0

6. Koulutuspäivän tarpeellisuus

	Lukumäärä	Prosenttia
Asiat jo ennestään tuttuja	1	3,6
Vähän uutta tietoa	2	7,1
Jonkin verran uutta tietoa	7	25,0
Verraten paljon uutta tietoa	13	46,4
Erittäin hyödyllinen	5	17,9
Yhteensä	28	100,0

7. Vastaaajan valitsevat kaksi tärkeintä asiaa koulutuksessa

	Lukumäärä	Prosenttia
Arvonlisävero	8	28,57
Kulujen vähentäminen	12	42,86
Poistot	7	25,00
Autokulut/lisävähennys	1	3,57
Yhteensä	28	100,00
	Lukumäärä	Prosenttia
Kulujen vähentäminen	2	7,14
Poistot	6	21,43
Verotili	4	14,29
Yrityksen perustaminen	1	3,57
Autokulut/lisävähennys	13	46,43
Varaukset	1	3,57
Yhteensä	28	100,00

8. Onko vastaaja tehnyt työtä antamatta asiakkaalle kuittia

	Lukumäärä	Prosenttia
Ei koskaan	11	39,3
Erittäin harvoin	10	35,7
Satunnaisesti	4	14,3
Usein	1	3,6
Melkein aina	1	3,6
Ei vastausta	1	3,6
Yhteensä	28	100,0

9. Tietääkö vastaaja miten omalla kohdalla on viimeisin verotus (v. 2012) mennyt

	Lukumäärä	Prosenttia
Vastaaja tietää	24	85,7
Vastaaja ei tiedä	4	14,3
Yhteensä	28	100,0

TAULUKKO 1. Ristiintaulukoitu vastaajien veroasioiden hoitamisen helppouden/vaikeuden kokeminen sukupuolen perusteella

			Veroasioiden hoitamisen kokeminen					
			Vaikeaa	Melko vaikeaa	Ei vaikeaa eikä helppoa	Melko helppoa	Helppoa	
Vastaajan sukupuoli	Nainen	Lukumäärä	0	1	6	3	0	10
		% sukupuolen sisällä	0,0%	10,0%	60,0%	30,0%	0,0%	100,0%
	Mies	Lukumäärä	1	4	4	8	1	18
		% sukupuolen sisällä	5,6%	22,2%	22,2%	44,4%	5,6%	100,0%
Kaikki yhteensä		Lukumäärä	1	5	10	11	1	28
		% sukupuolen sisällä	3,6%	17,9%	35,7%	39,3%	3,6%	100,0%

Kysymys 7.

Onko jotain mitä haluat vielä sanoa, sana on vapaa!

Kommentit

Kiitos! Hyvä luento ja avasi asiat uudelleen.

Luento oli erittäin hyvä ja sain tietoa myös mistä saan lisätietoa! Kiitos!

Suomi – Verottaja – Suomi sanakirja

Tarpeellinen luento!!!

Kiitos

